

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Vaikuttavuuden arviointi

sosiaalisen tuen vapaaehtoistoiminnassa

taloudellisesta näkökulmasta

Lahden Diakonialaitoksen Säröperheelle tueksi toiminnan

vaikuttavuus ja SROI arvo

Kaisla-Tuulia Sirpoma

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

11/2018



HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Kaisla-Tuulia Sirpoma

Opinnäytetyön nimi: Vaikuttavuuden arviointi sosiaalisen tuen vapaaehtoistoiminnassa taloudellisesta näkökulmasta – Lahden Diakonialaitoksen Säröperheelle tueksi toiminnan vaikuttavuus ja SROI arvo

Sivumäärä: 39 ja 13 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Hanna Laitinen

Työn tilaaja(t): Lahden Diakonialaitos, Anne-Maria Karjalainen

Opinnäytetyön tilaajana on Lahden Diakonialaitos. Tilaustyönäni on arvioida erityisesti heidän Säröperheelle tueksi toiminnan vaikuttavuutta ja sen taloudellista arvoa. Arvioinnissa tutkaillaan Säröperheelle tueksi toimintaan sijoitettujen panosten ja tulosten suhdetta taloudellisesta ja sosiaalisen pääoman näkökulmasta.

Työn tavoitteena on selvittää Lahden Diakonialaitoksen Säröperheelle tueksi toiminnan vaikuttavuutta sekä laskea toiminnan rahallinen arvo eli kuinka paljon toimintaan käytetty yksi euro tuottaa takaisin organisaatiolle. Opinnäytetyön arviointimenetelmänä käytän Social Return on Investment- menetelmää, aineiston keruun tiimityöskentelyä eli fokusryhmähaastattelua, internetkyselyitä sekä puolistrukturoitua yksilöhaastattelua.

Social Return on Investment- menetelmä, lyhennettynä SROI, on paras arviointimenetelmä juuri tälle työlle, sillä sen avulla voi hyvin laskea organisaatioiden pienienkin projektien toiminnan taloudellisen arvon ja se soveltuu hyvin järjestöalan vaikuttavuuden selvittämiseen. Koulutuksen tämän menetelmän hyödyntämiseen antoi SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Säröperheelle tueksi toiminta on Lahden Diakonialaitoksen toteuttamaa vapaaehtoisilla toimivaa toimintaa, jossa autetaan Lahden seudun nuoria perheitä, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Säröperheelle tueksi toiminnan avulla vähennetään kunnan sosiaalipalveluidenkäyttöä, etenkin huostaanottoja ja turvakoti-jaksoja. Toiminnalla ehkäistään syrjäytymistä ja vahvistetaan perheiden hyvinvointia.

Tilaajalle työ tuottaa tiedon siitä, mikä on Säröperheelle tueksi toiminnan taloudellinen arvo ja selviytyksen kyseisen toiminnan vaikuttavuudesta. Työn tuloksia hyödynnetään organisaation tulevissa raporteissa, kun organisaation pitää vakuuttaa esimerkiksi yhteistyökumppaneille heidän toimintansa taloudellista arvoa ja vaikuttavuutta. Ammattialalle työ tuo tietoa vapaaehtoistoiminnan vaikuttavuuden arvioinnista taloudellisesta näkökulmasta sekä syistä miksi sosiaalisen tuen vapaaehtoistoiminta on tärkeää.

Asiasanat: sosiaalinen tuki, taloudellinen arviointi, vaikuttavuus, vapaaehtoistyö

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Civic Activities and Youth Work

Author: Kaisla-Tuulia Sirpoma

Title: An efficiency analysis of social support volunteer work from the economic perspective – The efficiency and SROI value of Säröperheelle tueksi action of Lahden Diakonialaitos

Number of Pages: 39 and 13 attachment pages

Supervisor(s): Hanna Laitinen

Subscriber(s): Lahden Diakonialaitos, Anne-Maria Karjalainen

The subscriber of this thesis is Lahden Diakonialaitos. I will be observing especially their Säröperheelle tueksi action programme and its effectiveness and economic value. The intention of the analysis is to examine the ratio of the inputs and outputs of Säröperheelle tueksi action from the perspective of economy and social capital. Säröperheelle tueksi can be translated into “For the support of distorted family”.

The aim of this thesis is to define the effectiveness of the Säröperheelle tueksi action and calculate it's SROI-value. In other words, SROI- value shows how much one invested euro produces back to the organisation. The evaluative and analysing methods of this thesis are Social Return on Investment-method, team working with the organisation, surveys and a theme-interview.

The Social Return on Investment- method, shortened SROI, is the best analysing method for this thesis, because it is a great way to calculate the economic value of the actions of the organisation. It also adapts well for figuring out the effectiveness of organisation field. The education of this method was given by SOSTE the Finnish Federation for Social Affairs and Health.

The Säröperheelle tueksi action is provided by Lahden Diakonialaitos and it is actualized by volunteers. The action is about helping young families who need special care and support around Lahti area. The action is made to reduce the usage of social services of local authorities, especially custody and shelter home services. The action also prevents discrimination and strengthens the wellbeing of the participating families.

This thesis produces the information of the Säröperheelle tueksi action's economic value and the effectiveness report for the subscriber. The outcomes of this thesis will be utilized in the future reports of the organization when the economic value and effectiveness of the Säröperheelle tueksi action needs to be informed and confirmed. To the field of organisations, this thesis will give information on assessing the effectiveness of voluntary work from an economic point of view. It also gives information of the reasons why socially supportive volunteer work is important.

Keywords: economic evaluation, effectiveness, social support, volunteer work

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 TUKITOIMINNASTA ARKIAPUA JA YHTEISÖLLISYYTTÄ.....	7
2.1 Vapaaehtoinen tukihenkilönä.....	7
2.2 Särö vapaaehtoistoiminta ja Säröperheelle tueksi toiminta.....	9
3 VAPAAEHTOISTOIMINNAN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI	10
3.1 Vaikuttavuuden arviointi	11
3.2 Vaikuttavuuden arvioinnin menetelmät	12
4 SROI-ARVIOINTIMENETELMÄ	13
4.1 SROI-analyysin toteutuksen vaiheet	14
4.2 SROI-analyysin toteutus Säröperheelle tueksi toiminnalle	15
5 SROI-ANALYYSIN AINEISTO.....	17
5.1 Vaikutuskartta osat 1.1-1.3	19
5.2 Vaikutuskartta osat 1.4-1.6	21
5.3 Diakoniajohtajan haastattelu	25
5.4 Tyytyväisyyskyselyt vapaaehtoisille	26
5.5 Tyytyväisyyskyselyt toimintaan osallistuville	28
6 TULOKSET	29
6.1 SROI-laskelman tulokset	31
6.2 Tulosten yhteenveto	32
7 POHDINTA.....	33

7.1 SROI-arvioinnin onnistuneisuus	34
7.2 Arviointiprosessin onnistuneisuus.....	35
7.3 Hyöty kansalaistoiminnalle	35
7.4 Hyöty yhteisöpedagogeille.....	36
7.5 Loppusanat	37
LÄHTEET	38
LIITTEET	40

1 JOHDANTO

Oma kiinnostukseni opinnäytetyön aihetta kohtaan alkoi keväällä 2018, kun olin työharjoittelussa Lahden Diakonialaitoksella. Työharjoittelun puolivälissä työharjoittelupaikkani diakoniajohtaja ehdotti minulle kehittämistehtävää. Kouluttautuisin uudenlaisen arviointimenetelmän osaajaksi, jotta voisin tutkia tilaajaorganisaation vapaaehtoisvoimin toimivan perheiden tukitoimin vaikuttavuutta. Tämän suhteellisen uuden järjestötoiminnan vaikuttavuuden arviointimenetelmän nimi sai minut jo alkuvaiheessaan innostuneeksi opinnäytetyöideaa kohtaa, koska saisin oppia käyttämään täysin uudenlaista kehittämismenetelmää, josta en ollut koskaan opintojenikaan lomassa kuullutkaan. Hyväksytyäni idean pienen pohdinnan jälkeen, matka Social Return on Investment arviointiin, lähti eteenpäin osallistumalla Sosten eli Suomen sosiaali ja terveys ry:n Social Return on Investment-arviointimenetelmän eli tuttavallisemmin SROIn koulutukseen sekä perehtymällä menetelmän käytäntöihin. Itse menetelmästä kerron luvussa [4](#).

Arvioitavana kohteena on Lahden Diakonialaitoksen Särö vapaaehtoistoiminnan Säröperheelle tueksi toiminta. Työn tavoitteena on selvittää SROIn avulla kyseisen toiminnan vaikuttavuutta ja arvioida toimintaa taloudellisesta näkökulmasta. Ennestään Säröperheelle tueksi toiminnasta tiedetään vain mielipiteet toiminnan onnistuvuudesta eli toiminnan laatua on pyritty kartoittamaan tyytyväisyyskyselyiden, -puheluiden sekä vapaaehtoisiltamien palautteen keruun muodossa. Kyseistä toimintaa ei ole arvioitu aiemmin taloudellisesta näkökulmasta. Tästä syystä tilaajaorganisaatiolla oli hyvä motivaatiotekijä ja tarve taloudelliselle arvioinnille ja vaikuttavuuden selvitykselle.

Tilajani Lahden Diakonialaitos eli Dila on lahtelainen säätiön ja yrityksen kombinaatio, jossa Dila on palvelutoiminnan toteuttaja ja Lahden Diakoniasäätiö Dilan ylläpitäjä. Dila tarjoaa miltei 150 vuoden kokemuksella korkeatasoisia ja ihmislähtöisiä sosiaali- ja terveyspalveluita, tuki- ja diakoniapalveluita, talous- sekä työelämäpalveluita eri ikäisille ihmisille sekä kouluttaa hyvinvoinnin ammattilaisia yhteistyössä Lahden Diakoniaopiston kanssa. Dilaa johtaa toimitusjohtaja, sekä talous- ja diakoniajohtaja. (Dila 2018a, 2018b.) Opinnäytetyöni kohteena oleva Säröperheelle tueksi toiminta kuuluu diakoniapalveluiden linjaan,

jonka merkittävimpana tehtävänä on kehittää Lahden seudun heikossa asemassa olevien ihmisten palveluiden toimintaa sekä siten parantaa heidän arkensa laatua. Ylipäätään heidän tavoittamisensa olisi mahdollisuus lisätä ihmisten kansalaisaktiivisuutta ja osallisuutta yhteiskunnallisissa päätöksissä. (DJ:n olohuone 2018.)

Dilalle tämä työ mahdollistaa Säröperheelle tueksi toiminnan kehittämisen entistäkin parempaan suuntaan, jotta tämä Dilan tarjoama tukipalvelu voisi tuoda apua yhä useammalle perheelle, ja näin tuoda laajempaa näkyvyyttä ja tunnettavuutta toimintaa kohtaan. Tämä työn SROI-analyysin tulosten avulla Dila pystyy 1) selvittämään toiminnan vaikuttavuutta vähentäviä tekijöitä ja ennaltaehkäisemään niiden vaikutukset, 2) arvioinnin antaman rahallisen arvon kautta markkinoida toiminnan vaikuttavuutta ja onnistuneisuutta helpommin hankerahoittajille paremmin kuin aikaisemmin, 3) vahvistamaan tukitoimintansa asemaa paikallisessa yhteisössä, 4) kehittämään toiminnan tavoitteita ja 5) aktivoimaan toimintaan mukaan lisää vapaaehtoisia. Säröperheelle tueksi toiminnassa mukana oleville vapaaehtoisille ja perheille työ tuo informaatiota toiminnan onnistumisesta. Vapaaehtoisten ja perheiden antamat mielipiteet toiminnasta tavoitteiden ja onnistumisien suhteen olivat suuri osa koko arvioinnin toteutusta. Lausahdus ”mielipiteellä on väliä”, sopii tähän arviointityöhön mainiosti, koska ilman toiminnassa mukana olevia ei toimintaa pystyttäisi kehittämään ja selvittämään, miksi se on juuri niin hyvää kuin se on.

2 TUKITOIMINNASTA ARKIAPUA JA YHTEISÖLLISYYTTÄ

Tässä luvussa esittelen yleisesti mitä vapaaehtoisvoimin toteutettava tukitoiminta on. Kerroin myös Lahden Diakonialaitoksen toteuttamasta Särö vapaaehtoistoiminnasta, johon Säröperheelle tueksi toiminta kuuluu.

2.1 Vapaaehtoinen tukihenkilönä

Lapsiperheiden tukihenkilötoiminta perustuu vapaaehtoistyöhön, jota ohjataan asiantuntevasti. Toiminnan tavoitteena on tukea ennaltaehkäisevästi perheitä, joilla on hatara tukiverkosto. (Pelastakaa lapset ry 2018.) Myös yksinäisyys voi olla tuen tarpeen syynä. Tukea tuottavaa vapaaehtoistoimintaa voidaan kutsua tukihenkilötoiminnaksi tai jopa lähimmäispalveluksi. Lähimmäispalveluksi kutsuminen on etenkin kirkon toiminnassa suosittua. (Laimio & Välimäki 2011, 11.) Pää tavoitteita lapsiperheiden tukihenkilötoiminnassa esiintyvät vanhemmuuden tukeminen ja lapsen edut. Jotta toiminta olisi laadukasta, sen toteutumiselle on määritelty vastuualueet ja laatukriteerit näiden olemassaolosta ja kehittämisestä vastaavat toimintaa tuottavat järjestöt. (Syrjänen 2011, 8.)

Laadukkaassa tukihenkilötoiminnassa kaikki toiminnassa mukana olevat hyötyvät. Tuettavalle toiminta tarjoaa motivoituneen, koulutetun, luotettavan ja turvallisen vapaaehtoisen tukihenkilön, joka on saanut koulutuksen tehtävänsä. Tukihenkilöstä tuettava saa mukavan ja tasapainoisen aikuisen, joka tuo arkeen iloisuutta ja läsnäoloa. Tukihenkilö saa asiantuntevaa ohjausta ja apua säännöllisesti, jotta tukitoiminta sujuisi hyvin sekä mahdollisuuden olla tukisuhteessa, johon hänen voimavaransa ovat kyllin hyvät. Tukihenkilötoiminnan rahoittaja pystyy luottamaan laadukkaaseen toiminnan toteutuessa, toiminnan olevan suunnitelmallista ja koordinoitua. Rahoittaja saa toiminnasta säännönmukaisia arviointi- ja seurantaraportteja. Raportit ohjaavat miten kehittää toimintaa tulevaisuudessa, jotta toiminta on varmasti sellaista kuten sopimuksissa on luvattu. Laadukkaaseen tukitoiminnan järjestölle tärkeää on toiminnan arvojen toteutuminen ja vapaaehtoisten kouluttamisen oikeamukaisuus. Yhteiskunnalle toiminta tarjoaa ennaltaehkäisevää palvelua, joka edistää hyvinvointia ja ehkäisee syrjäytymistä. (Syrjänen 2011, 9.)

Vapaaehtoiselle vapaaehtoistyö on merkityksellistä, vuorovaikutteista ja kaikin puolin vapaaehtoista. Vapaaehtoistoiminnassa on kuitenkin eettisiä sääntöjä, joiden pitää toteutua toiminnassa. Tasa-arvoisuuden, puolueettomuuden ja suvaitsevaisuuden avulla perheitä kunnioitetaan ihmisten erilaisuutta ja toimitaan yhteistyössä lapsen edun mukaisesti. Myös vaitiolovelvollisuus sitoo vapaaehtoista. Vapaaehtoisella on silti oikeus ja miltei velvollisuus ottaa tuettavan perheen huolenaiheet puheeksi, jotta ongelmatilanteet voidaan ratkaista ja lapsiperhettä voitaisiin auttaa parhaimmalla mahdollisella tavalla. (Syrjänen 2011, 33.)

2.2 Särö vapaaehtoistoiminta ja Säröperheelle tueksi toiminta

Särö vapaaehtoistoiminnan tarkoitus on lisätä hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta Lahden seudun arjen apua ja tukea tarvitseville pikkulapsiperheille ja nuorille sekä toiminnassa mukana oleville vapaaehtoisille. Toiminnan kehittäjinä toimii Lahden Diakonialaitos yhdessä Lahden Ensi- ja turvakoti ry:n kanssa. (Dila 2018c.)

Särö vapaaehtoistoiminta ennaltaehkäisee perheiden ja nuorten syrjäytymistä ja tukee perhearjen sujuvuudessa. Vapaaehtoisvoimin toteutettava toiminta on tuonut lukuisia ilon ja onnellisuuden hetkiä lapsiperheille ja nuorille, joille kyseinen toiminta on todettu olevan merkittävästi tärkeää ja avuliasta organisaation omissa aikaisemmissa selvityksissä. Perheille Särö vapaaehtoistoiminta tarjoaa Säröperheelle tueksi toimintaa, joka aloitettiin vuonna 2009 kun Särö vapaaehtoistoiminta kehitettiin. Nuorille taasen on 1+1 mentoritoimintaa, joka otettiin mukaan toimintaan vuonna 2016. (Dila 2018d.)

Dilan Säröperheelle tueksi toiminnan yhteistyökumppanin Lahden Ensi- ja turvakoti ry:n vuoden 2018 toimintasuunnitelmassa selvennetään myös toiminnan periaatteista seuraavasti. Säröperheelle tueksi toiminnan kohderyhmänä ovat siihen sitoutuneet vapaaehtoiset, Lahden seudun pikkulapsiperheet, jotka tarvitsevat erityistukea sekä 13-29-vuotiaat nuoret. Vuonna 2018 Säröperheelle tueksi toimintaa on suunnattu toimijalähtöiseksi ja yhteisöllisyyttä vahvistavaksi. Toiminta kehittää Särö vapaaehtoisuutta, jolla tuetaan vapaaehtoisvoimin monenlaisia kohderyhmiä, vahvistaa kansalaistoiminnallisuutta hyvinvoinnin lisäämiseksi ja ennaltaehkäisee kohderyhmien yksinäisyyttä. Säröperheelle tueksi toiminnalla tavoitellaan myös yleistä vapaaehtoistoiminnan näkyvyyden lisäämistä, toiminnan laajenemismahdollisuuksia sekä lähialueiden ja valtakunnallisen järjestöyhteistyön ylläpitoa. (Ensi- ja turvakotien liitto 2018, 46, 47.)

3 VAPAAEHTOISTOIMINNAN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

Monissa järjestöissä ei toteuteta kokonaisvaltaista arviointia vapaaehtoistoiminnan kannattavuudesta ja vaikuttavuudesta taloudellisesta näkökulmasta, mutta arviointien tekeminen järjestöissä on muuten kasvussa. Tällä opinnäytetyöllä haluan herättää mielenkiintoa siihen, kuinka tärkeää on kartoittaa vapaaehtoistoiminnan vaikutuksia siihen tehtyjen investointien saralla. Vapaaehtoistyötä toteutetaan yleisesti ajatuksena tehdä hyvää toiselle, mutta harvoin ajatellaan mitä hyvän tekemisestä saadaan takaisin, esimerkiksi olisiko hypoteettisesti toiminnasta mahdollista saada taloudellista hyötyä toiminnan järjestäjälle. Toiminnan sosiaalisen pääoman arvottaminen rahalliseksi voi nostaa toiminnan arvostettavuutta ja vaikuttavuutta. Arvioinnin avulla järjestö tuo itsensä näkyville, saaden samalla tietoa omista toimintatavoistaan ja saavutuksistaan sekä asioista joita ei ennen ole oivallettu olevaksi. (Fields 2013, 3.)

Arviointitöistä löytyy aina monia hyötyjä, koska niiden tarkoituksena on olla kehittämistyön työkaluja. Alla Esko Korkeakosken sanoin juuri vaikuttavuuteen keskittyneen analyysin etuja ovat seuraavat asiat.

Arvioinnin vaikuttavuus syntyy monien prosessuaalisten tekijöiden yhteistuloksena. Onnistuessaan arviointi voi parhaimmillaan olla keino tuottaa soveltuvaa tietoa ja rakentaa näkemystä, 2) merkitysten, vaikutusten, ja hyötyjen osoittaja, 3) voimaannuttaja oppimisessa ja kehittämisessä, 4) yhteiskunnan eri toimialojen aktivoija, 5) väline merkittävien ongelmien havaitsemisessa, &) oppimisen, ohjautumisen ja motivoitumisen energisoija ja 7) keino edistää oppimista ja osaamista. (Korkeakoski 2017, 196, 197.)

Arvioinnin organisointitapa linkittyy arvioitavan toiminnan tarkoitukseen, ominaisuuksiin ja tavoitteisiin. Jotta palveltaisiin mahdollisimman hyvin arvioinnin kohdetta, on hyvä valita arviointimenetelmä, joka on tarkoitukseltaan juuri kyseistä toimintatyyppiä kohtaan suunniteltu.

3.1 Vaikuttavuuden arviointi

Vaikuttavuuden arvioinnilla koetetaan vastata kysymyksiin; mitä vaikutuksia organisaation tuottamalla toiminnalla on, mistä toiminnan vaikuttavuus on peräisin ja miten sitä voidaan mitata ja kuvata, mitä menetelmiä vaikuttavuuden arviointiin on, miten kertoa vaikuttavuudesta. Yleisesti ottaen toiminnan vaikuttavuus syntyy monivaiheisessa prosessissa. Tätä prosessia usein kutsutaan vaikutusten arvoketjuksi taikka vaikutusketjuksi. tässä ”ketjussa” arvioitavan toiminnan panokset muutetaan erilaisten toimintojen kautta tuotoksiksi, joista syntyy taasen toivotut tulokset, vaikutukset ja itse vaikuttavuus. Tulokset ja vaikutukset voivat ilmentyä erilaisilla aikasykleillä vaikuttavina. (Rajahonka 2013, 7, 13.)

Vaikuttavuus käsitteenä mielletään usein pidempi aikaisiin vaikutuksiin, jotka syntyvät, kun arvioitava toiminta ja muut tekijät vaikuttavat samanaikaisesti. Nämä vaikutukset saattavat joskus päätyä olemaan negatiivisia, tahattomia ja ennalta arvaamattomia. Vaikuttavuus kehittyy organisaation ulkopuolelta, kuin myös toiminnan tulokset sekä vaikutukset. Sen sijaan panokset ja tuotokset ovat suoranaisesti organisaation omasta toiminnasta saatuja. (Rajahonka 2013, 13, 15)

Vaikuttavuutta arvioitaessa on hyvä pohtia myös millä suuntauksella arvioita lähdetään toteuttamaan. Arviointisuuntauksia ovat esimerkiksi empiristinen arviointi, jossa merkitystä on empiirisesti mitatuilla vaikutuksilla ja syy-seuraussuhteilla. Toinen vaihtoehto suuntaukselle voi olla valtaistava ja osallistava arviointi, jossa otetaan erityisesti näkökulmaa subjektiivisiin kokemuksiin. (Kivipelto 2008, 35.)

Vaikuttavuuden arvioinnissa etuina ovat muun muassa organisaation jo ennestään käytettyjen arviointimenetelmien kehittäminen, tiedon kerääminen ja sen välittäminen, toiminnan käytännön arvioinnin ja teoreettisen tiedon ja tekijöiden välinen kommunikointi. (Dahler-Larsen 2005, 23, 24.)

3.2 Vaikuttavuuden arvioinnin menetelmät

Vaikuttavuuden arviointiin on kehitetty vuosien saatossa monia erilaisia menetelmiä. Tässä alaluvussa esittelen yhden menetelmän, jota voidaan käyttää organisaatioiden vaikuttavuuden arvioinnissa samankaltaisesti kuin tässä opinnäytetyössä pääarviointimenetelmänä käyttämäni SROI-arviointimenetelmää. Esimerkkimenetelmäksi valitsin Sofie-arviointijärjestelmän, jossa yhdistyy SROI-arviointimenetelmä ja sosiaalisen tilinpidon järjestelmä.

Sofien tarkoituksena on olla sähköinen työkalu yhteiskunnallisten vaikutusten suunnitteluun ja osoittamiseen. Siinä tuloksellisuus selviää toiminnan kokonaistuloksista eli SROI-menetelmien mukaisesti suoraan ja epäsuorasti rahassa mitattavat tulokset ja sosiaalisen tilinpidon menetelmien mukaan arvioitavat tulokset yhdistettynä, joille ei löydy rahamääristä mittaria. Sofiessa arvioinnin peruskaavana on organisaation ja tekojen kuvaus, sidosryhmien kartoitus ja osallistaminen, panosten, hyötyjen ja vaikutusten määrittely, osoittimien ja raha-arvojen määrittely sekä tarkastus ja raportin laatiminen. (Rajahonka 2013, 67.)

Tässä menetelmässä sosiaalisen tilinpidon mittareina ovat luotujen työpaikkojen määrä, asiakas- ja henkilöstötyytyväisyys, toiminnan tunnettavuus ja menestys, kun taas SROI-mittareina ovat tilojen ja välineiden rahallinen arvo, säästetyt kustannukset, verotulot yhteiskunnalle, palkkatulot ja kohderyhmän saama hyöty rahaksi muunnettuna. Sofiessa käytetään osoittimina laadullisia ja määrällisiä sekä raha-arvoisia osoittimia. Näiden tiedonlähteet ovat erilaisia. Tyypillisesti laadullisen osoittimen tiedonlähde on haastattelu, määrällisen tilasto ja raha-arvoinen esimerkiksi kustannussäästölaskelma. Arvottaminen tapahtuu Sofieta tehdessä kolmessa luokassa, eli raha-arvot jaetaan absoluuttisiin, tilastoihin ja tutkimuksiin pohjautuviin sekä arvioon pohjautuviin. Sofie-arviointimenetelmä toteutetaan yleensä tuettuna itsearviointina tai spesifioituna ulkoistettuna arviointina. (Rajahonka 2013, 67.)

Sofien avulla siis voidaan toteuttaa hyvin samankaltainen vaikuttavuuden arviointi kuin SROI-arviointimenetelmällä, mutta hieman eri skaalassa. Sofieta en valinnut tämän opinnäytetyön pääarviointimenetelmäksi, koska tilaajani ehdotti minulle alun alkaen SROI:ta ja

sain erityisesti sen käyttämiseen koulutuksenkin. Seuraavassa luvussa kerron tarkemmin itse SROI-arviointimenetelmästä.

4 SROI-ARVIOINTIMENETELMÄ

Niin järjestötoiminnassa kuin yritystoiminnassakin halutaan nähdä ovatko toivotut tavoitteet toteuttaneet jotain hyvää, onko toiminta tuottanut arvokasta ja siten lisännyt toiminnan vaikutuksia muihin toiminnan ympärillä oleviin tekijöihin. Näihin kaikkiin SROI-arviointimenetelmä eli Social Return on Investment-arviointimenetelmä, pystyy antamaan vastauksia, sillä se on tarkoitettu yhteiskunnallisen, taloudellisen ja ympäristöön juontuvaan vaikuttavuuden arviointiin. Se soveltuu sekä yksityiselle, julkiselle että kolmannelle sektorille, mutta niistä etenkin kolmannen sektorin järjestöille. Järjestöille SROI on hyödyllinen, koska sen avulla hankkeiden, projektien ja itse organisaatioiden analysointi onnistuu todella hyvin. (Klemelä 2017, 14.) SROI ei vaadi toteutuakseen suuria resursseja organisaatioilta, vaan toteutus voi olla juuri niin suuri tai pieni kuin halutaan. Suosituksena olisi, että SROI-arviointimenetelmää varten organisaatiosta kerättäisiin pieni ryhmä, joka yhdessä lähtisi arviointia toteuttamaan. SROI:n voi myös ulkoistaa esimerkiksi siihen erikoistuneille analyytikoille, taikka jopa opinnäytetyöntekijälle.

SROI:n toteuttaminen organisaatiossa voi edistää organisaation toiminnan kehittämistä yleisellä tasolla sekä voimistaa sidosryhmäsuhteita, jolloin kaikkien toiminnan osapuolien näkyvyys lisääntyisi. SROI-analyysin avulla organisaation toimintaprosessit avautuvat, jolloin ymmärrys toimintaa ja sen kehittämistä ja ohjaamista kohtaan laajenee. Tämän arviointimenetelmän käyttäminen voi informoida laajalti järjestön toiminnasta, mikä edistää taasen organisaation julkisuustyötä. Positiivinen julkisuus ja toiminnan vaikuttavuuden todentaminen helpottavat rahoittajatahojen vakuuttamista. (Klemelä 2017, 14.)

SROI-arviointimenetelmällä on periaatteensa, joihin se pohjautuu. Niiden selitteet löytyvät ytimekkäästi alla olevasta taulukosta –Periaatteiden taulu.

SROI-arviointimenetelmän 7 periaatetta

1. Osallistaminen
 - Sidosryhmät apuna analyysissä.
2. Ymmärtäminen
 - Määritä, mitä analysoitavan toiminnan ympäristössä muuttuu.
3. Arvottaminen
 - Määritä toiminnan tuloksien arvot.
4. Olennaisuus
 - Sisällytä vain olennaisimmat asiat.
5. Ansiot
 - Pidä itse toiminnan tuotokset ainoastaan toiminnan ansiona.
6. Läpinäkyvyys
 - Tulkitse asiat selkeästi ja perusteellisesti.
7. Varmentaminen
 - Tarkastuta tulokset riippumattomalla taholla.

Periaatteiden taulu (Tiedonlähde: Klemelä 2017, 19.)

4.1 SROI-analyysin toteutuksen vaiheet

Yksinkertaisuudessaan SROI-analyysi koostuu neljästä vaiheesta, jotka on jaettu yhteensä kymmeneen tehtävään. Ensimmäisessä vaiheessa määritellään analyysille kohde ja selvitetään mikä kohteen tarkoitus on sekä identifioidaan sidosryhmät eli kaikki ne tahot, jotka ovat mukana toiminnan toteuttamisessa. Sidosryhmät otetaan mukaan analyysiin, joten heitä pitää konsultoida. Itse konsultoiminen tapahtuu toisen vaiheen tehtävien avulla. Toisen vaiheen tarkoituksena on mallintaa ja kerätä tietoa analysoitavasta kohteesta. Mallintaminen tapahtuu vaikutuskarttapohjaa täydentäen, johon kerätään yhdessä sidosryhmien kanssa vaikutustekijät, ja niiden prosessit, muodostetaan tulosindikaattorit eli tekijät, jotka kuvaavat toiminnan kautta aikaan saatua muutosta. Tässä vaiheessa myös kerätään aineisto sekä arvotetaan mittaustulokset rahalliseen muotoon. (Klemelä 2017, 20.)

Analyysin kolmannessa vaiheessa vaikutuskarttapohja alkaa olla valmis mallintamisen ja tietopohjan kanssa, jolloin siirrytään laskemaan konkreettisesti numeraalisia, rahallisia arvoja eli vaikuttavuutta sekä SROI-suhdelukua. Vaikuttavuus on siis tässä analyysissä arvoitettu rahallisesti. SROI-suhdeluku eli SROI-arvo on hyötyjen suhde investointeihin. Vaikuttavuuden rahallisen arvon ja SROI-suhdeluvun tueksi tehdään herkkyysanalyysi, joka heijastaa arvojen muuttuvaisuutta. (Klemelä 2017, 20.) Herkkyysanalyysin toteuttaminen on tärkeää SROI-analyysissä, koska sen avulla saadaan realistinen kuva siitä, kuinka paljon eri arvojen ja määrien vaihtelut vaikuttaisivat positiivisessa ja negatiivisessa tilanteissa. (Klemelä 2017, 55.) Suomen sosiaali- ja terveys ry:n tuottamassa SROI-arviointimenetelmän oppaassa tiivistetään hyvin, miksi herkkyysanalyysi on osa SROI-arviointimenetelmää.

Herkyysanalyysin tarkoituksena on selvittää mikä on kunkin laskennassa tehdyn ratkaisun ja laskennassa käytetyn tekijän merkitys lopputuloksen kannalta. Sen avulla nähdään myös mitkä ovat rahamääräisen tuloksen kannalta kaikkein tärkeimpiä painotettavia seikkoja organisaation tai projektin toiminnan kehittämässä. (Klemelä 2017, 53, 54.)

Laskemisen jälkeen on vaihe neljä eli raportointi, jossa viestitään tuloksista. Tässä siis yleisesti SROI-analyysin vaiheista ja tehtävistä.

4.2 SROI-analyysin toteutus Säröperheelle tueksi toiminnalle

Itse tämän opinnäytetyön SROI:n vaiheikkuus meni seuraavasti. SROI-analyysin alkajaisiksi määritettiin kohteeksi Dilan Särövapaaehtoistoiminnan Säröperheelle tueksi-toiminta, koska Dila tarvitsi kyseisen toiminnan tutkailua etenkin vaikuttavuuden mittaamisessa. SROI-analyysin työstäminen alkoi ensin tapaamisilla SROI-tiimin kanssa, jonka jäsenenä oli diakoniajohtaja sekä Säröperhetoiminnan koordinaattori ja kotikummitoiminnan koordinaattori. Tapaamiset olivat tärkeitä, koska niissä koostin vaikutuskarttaan aineistoa.

SROI-tiimin kanssa tapasin kesän 2018 aikana mahdollisimman säännöllisesti, kun aineistoa tai tarkasteluapua tarvittiin vaikutuskartan kanssa. Tiimin kanssa tapaamiset olivat keuhkoltaan tunnista pariin tuntiin ja joka tapaamiselle olin kartoittanut valmiiksi käsiteltävät aiheet ja selvitykset seuraavista vaiheista, miten prosessissa edettäisiin. Tiimin hyödyntämistä Social Return on Investment- arviointimenetelmää käytettäessä suositeltiin itse menetelmän oppaassa sekä menetelmän koulutuksessa. Ilman tiimin apua opinnäytetyön aineiston keruu olisi ollut erittäin työlästä ja en olisi saanut yhtä hyvin sisäpiirin tietoa Dilan toiminnasta. Yhdessä SROI-tiimin kanssa koostamamme vaikutuskartan osa-alueet olivat sidosryhmien tunnistaminen, vaikuttavuustekijöiden kartoitus ja indikaattorien muodostaminen. Kaikki SROI-tiimin kanssa koostettu aineisto löytyy vaikutuskartasta, josta kerron luvuissa [5.1](#) ja [5.2](#).

Kun tapaamiset olivat toteutettu, alkoi vaikutuskartta olla jo varsin valmis. Tässä vaiheessa aineistoa piti alkaa saamaan muualtakin kuin vain SROI-tiimiltä eli tarvittiin tarkentavaa tietoa esimerkiksi vapaaehtoisilta, diakoniajohtajalta ja muista paikallistoimijoista. Vapaaehtoisista keräsin tietoa kyselyillä ja paikallistoimijoista internetin avulla. Diakoniajohtajalta sain haastattelun muodossa tarkentavia tietoja diakoniastrategian toteutumisesta toiminnassa, josta olen kirjoittanut luvussa [5.3](#).

Itsenäisesti työstin SROI-analyysiä vasta kun kaikki pohjatieto oli hallussa eli aineisto SROI-tiimiltä oli saatu kasaan ja tarkentavia tietoja oli tullut kyselyistä, haastattelusta ja internetistä. Itsenäiseen vaiheeseen kuului vaikutuskartan mittaustulosten arvottaminen rahallisesti, vaikuttavuuden ja SROI-suhdeluvun laskeminen.

Laskentojen jälkeen vaiheessa oli hyötyjen eli vaikuttavuuden euromäärän tarkistaminen ja vaikutuskartan herkkyyksianalyysi. Näiden jälkeen oli mahdollista tehdä viimeisteleviä muutoksia ja lopputarkistuksia arvoihin ja muihin vaikuttavuustekijöihin. Tässä tarkistusvaiheessa jouduin tekemään herkkyyksianalyysin neljään kertaan, koska korvikemuuttujien arvoissa oli suurta heittelyä aluksi, mutta tarkentavien havainnointien ja korjailujen jälkeen sain yhdessä SROI-tiimin avulla vaikutuskarttaan korvikemuuttujien arvot korvattua ja pystyin näin ollen tekemään herkkyyksianalyysin viimeisen version vaikutuskartasta. Kaiken

tämän jälkeen vaiheessa oli raportointi eli vaikutuskartan, herkkyysanalyysin, kyselyiden, haastattelun ja kaiken muun sen välillä tapahtuneen raportointi.

Toteuttamani herkkyysanalyysi on eritelty kahdeksi liitteeksi. Herkkyysanalyysin laskelmat löytyvät liitteestä 3 ja laskelmien selonteko eli kirjallinen selvitys taasen on liitteessä 4.

5 SROI-ANALYYSIN AINEISTO

SROI-analyysissä keräsin aineistoa organisaation henkilökunnalta suullisesti tiimikokouksien yhteydessä ikään kuin fokusryhmän eli ryhmähaastattelun tapaisissa olosuhteissa. Lisäksi aineistoa tuli yhden haastattelun, kyselyiden ja organisaation omien tilastojen kautta. Haastattelun toteutin puolistrukturoituna yksilöhaastatteluna diakoniajohtajalle, kun taasen kyselyt teetin vapaaehtoisille ja toimintaan osallistujille Webropol-kyselyinä eli internetkyselyinä. Organisaation omista tilastoista käyttämäni tiedot olivat Särö vapaaehtoistoiminnan tämän vuotisesta mielipidekysely-julkaisusta, joka löytyy tästä työstä liitteenä (Ks. Liite 7). Tiedonkeruu ei häirinnyt organisaation toimintaa, vapaaehtoisia tai toimintaan osallistujia. Käytän aineiston raportoinnissa lainauksia toimintaan osallistujien kommentista, jotta heidän mielipiteensä toiminnasta ja Säröperheelle tueksi toiminnan vaikuttavuuden merkitys tulee konkreettisemmin esille.

Fokusryhmässä eli ryhmähaastattelussa työn toteuttaja toimii fasilitaattorina eli johdattelee haastatteluun osallistuvia keskusteluun. Ryhmähaastattelussa on tietty teema, jonka fasilitaattori on kehitellyt työnsä mukaan. Ryhmähaastattelun eli fokusryhmän fokusointi ilmenee siinä, että haastatteluun osallistuu etenkin ne ekspertit, jotka ovat työn kehittämisen kannalta tärkeitä. (Ritala 2013, 35.) Fokusryhmähaastattelussa on runko, jonka mukaan mennään ennalta suunnitellusti. Tämän haastattelumuodon avulla saadaan esille erilaiset näkemykset ja pystytään esittämään ne laajasti, esimerkiksi teema-alueiden ja teoreettisten mallien valossa. (Mäntyranta & Kaila 2008, 1507.) Tässä opinnäytetyössä fokusryhmän tulokset ja näkemykset kiteytyivät vaikutuskartan teossa. Fokusryhmähaastattelusta saadut

tiedot laitettiin suoraan vaikutuskarttaan, koska fokusryhmäläiset olivat SROI-tiimin jäsenet. Heistä kerron tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Puolistrukturoitu yksilohaastattelu pohjautuu ennakkoon päätettyihin keskeisiin aiheisiin, mutta on silti vapaamuotoinen haastattelu. Vapaamuotoisuus syntyy kysymysten järjestyksen vaihtelusta haastattelun aikana sekä alkuperäisten haastattelukysymysten ulkopuolisista vastauksista, koska puolistrukturoidussa yksilohaastattelussa kysymykset ovat ikään kuin haastattelun kehikko, mutta muitakin aihepiirejä ja asioita voi nousta mukaan keskusteluun. (Ritala 2013, 34.)

Internetkyselyn hyviin puoliin kuuluu laaja vastausprosentti, koska kaikki vastaajat joutuvat vastaamaan kaikkiin kysymyksiin. Toisaalta internetkyselyiden valmis kysymysrunko voi tarkkuudellaan ja rajaavuudellaan aiheuttaa myös epämukavuutta vastaajan kohdalla, koska joskus kysymyksien tarkkuus voi aiheuttaa päänvaivaa eikä vastaaja koe pystyvänsä antaa juuri hänen mielipidettään kysyttävää asiaa kohtaan. Vastauksien määrää voi myös pienentää se, että päättääkö vastaaja avata kyselyä ylipäätään. Esimerkiksi, jos kysely on lähetetty linkkinä sähköpostitse organisaation postituslistan kautta voi sähköpostin avaaminen ja sen jälkeinen päätöksenteko vaikuttaa siihen, että kuinka moni oikeasti ottaa osaa kyselyihin. (Aaltola & Valli 2010, 113.) Kysymysten muoto ja asettelu mahdollisimman avoimiksi ja selkeiksi on eduksi sekä vastaajille että kyselyiden analysoijalle, koska tällöin vastaajille voi olla miellyttävämpää vastata kyselyihin sekä analysoija voi saada juuri haluamiinsa vastauksia.

Tässä työssä internetkyselyni pohjaohjelmana oli Webropol tutkimus- ja tiedonkeruuohjelma. Webropolin käyttö on hyvin helppoa, sillä sen käyttöönotto ei vaadi suuria investointeja. Ohjelma on internetpohjainen ja siinä tehdyt kyselyt voidaan levittää muun muassa sähköpostin kautta. Webropol-kyselyiden tarkastelu onnistuu myös mobiilisti. Webropolilla voi sekä kerätä tietoa, mutta myös analysoida ja raportoida tuloksia sekä siirtää niitä erilaisiin tilasto-ohjelmiin ja Office 365-palveluihin. (Heikkilä 2014, Dia 3.)

5.1 Vaikutuskartta osat 1.1-1.3

Vaikutuskartta toteutettiin SROI-arviointimenetelmän vaiheissa kaksi ja kolme eli mallintamisessa ja arvojen laskemisessa. Tässä alaluvussa kerron vaikutuskartan elementeistä ja niiden sisällöstä, jotta ymmärretään mistä SROI-analyysin lopputulokset koostuvat. Olen jaotellut toteuttamani vaikutuskartan kuuteen taulukkuuvaan, joista kustakin kerron niiden sisällöistä erikseen. Tässä alaluvussa käyn läpi kolme ensimmäistä osaa ja seuraavassa alaluvussa loput kolme. Vaikutuskartan etenemisen seuranta on helpottamassa taulukko-kuvien ylimmässä palkissa olevat aakkosmerkinnät eli vaikutuskartta etenee aakkosjärjestyksessä.

A	B
Sidosryhmä	tavoite
STEA	Tuloksellinen ja vaikuttava toiminta
Lahti	Sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttö vähenee Paikallisdemokratia lisääntyy Lahden kaupungin strategia: (Varhaisen, oikea-aikaisen ja yksilöllisen tuen toteuttaminen lapsille ja perheille)
Henkilökunta	Tehdään merkityksellistä työtä
Toimintaan osallistujat	Perheiden osallisuus lisääntyy Yksinäisyys vähenee Arjenhallinta lisääntyy Tytyväisyys elämään lisääntyy
Vapaaehtoiset	Vapaaehtoinen kokee onnistumisen kokemuksia Vapaaehtoinen kokee toimintaan osallistumisen olevan merkityksellistä
Lahden Diakoniasäätiö	Toteuttaa diakonian tehtävää Lahden alueella
Yhteensä (euroissa)	

Vaikutuskartta 1.1

Taulukosta –Vaikutuskartta 1.1 selviää toiminnan sidosryhmät ja niiden tavoitteet. Kuten aiemmin mainitsinkin luvussa [4.1](#), sidosryhmillä tarkoitetaan niitä tahoja, jotka ovat mukana toiminnan toteuttamisessa. Sidosryhminä Säröperheelle tueksi toiminnassa ovat STEA, Lahden Diakoniasäätiö sekä toiminnan vapaaehtoiset, toimintaan osallistujat ja henkilökunta. Ennen panoksien ja tuotoksien selvittämistä kunkin sidosryhmän tavoitteet karotettiin, jotta tiedettäisiin mitä sidosryhmät toivovat saavansa tai saavuttavansa olemalla yhteistyössä toiminnassa. Olen määritellyt jokaiselle sidosryhmälle oman värikoodinsa,

jotta seuraavista taulukko-osioista on helpompaa erottaa, että mitkä kohdat kuuluvat kullekin sidosryhmälle.

Seuraavassa taulukossa –Vaikutuskartta 1.2 käsitellään sidosryhmien panokset ja tuotokset. Panoksilla tarkoitetaan niitä resursseja mitä sidosryhmä on valmis sijoittamaan tuettavaan toimintaan. Panokset eli toimintaan sijoitetut resurssit voivat olla taloudellista tukea; eli avustuksia, taikka inhimillistä tukea, kuten ammattitaitoa, tietoperustaa tai henkilöresursseja. Panoksen määrä on vaikutuskartassa haluttu ilmasta euromäärissä, koska panoksien euromäärä merkitsee toimintaan tehtyjä taloudellisia investointeja. Vaikutuskartan mukaan Säröperheelle tueksi toimintaan tehtyjen investointien määrä on yhteensä 93 500 euroa. Toiminnan tuotokset ilmaisevat mitä toiminnassa mukana oleminen konkreettisesti tuottaa kullekin sidosryhmälle. Tuotoksista selviää, että toiminnassa on mukana 120 vapaaehtoista ja sata perhettä sekä 1,75 jäsentä organisaation henkilökunnasta vuoden aikana.

C	D	E
panokset		tuotokset
Mitä panos?	Määrä (e)	
Maksaa avustusta	87 000	Toiminta toteutuu
Asiakasohjaus	-	Päijät-Hämeen Hyvinvointiyhtymä ohjaa asiakkaat mukaan toimintaan
Tapahtumajärjestely		Toiminnan tapahtumien järjestäminen tukee kaupungin hyvinvointityötä
markkinointiyhteistyö		Päijät-Hämeen Hyvinvointiyhtymän (Lahden alue) neuvolapalvelut markkinoivat toimintaa potentiaalisille asiakasperheille
Organisointi	-	1,75 jäsentä henkilökunnasta työskentelee vuoden ajan
Asiantuntijuus	-	100 perhettä / 400 osallistujaa osallistuu vuoden aikana toimintaan
Toiminnan johto		
Toiminnan kehittäminen		
Toimintaan osallistuminen		
Tukevat toimintaa vapaaehtoispuolelta	-	120 vapaaehtoista osallistuu vuoden aikana toimintaan
Maksaa avustusta	6500	Toiminta toteutuu
	93500	

Vaikutuskartta 1.2

F
Mikä tulos?
Toiminta on tuloksellista ja vaikuttavaa
Sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttö vähenee
Paikallisdemokratia lisääntyy
Lahden kaupungin strategia: (Varhaisen, oikea-aikaisen ja yksilöllisen tuen toteuttaminen lapsille ja perheille)
Tehdään merkityksellistä työtä
Perheiden osallisuus lisääntyy
Yksinäisyys vähenee
Arjenhallinta lisääntyy
Tyytyväisyys elämään lisääntyy
Vapaaehtoinen kokee onnistumisen kokemuksia
Vapaaehtoinen kokee toimintaan osallistumisen olevan merkityksellistä
Toteuttaa diakonian tehtävää Lahden alueella

Vaikutuskartta 1.3

Taulukossa –Vaikutuskartta 1.3 on esillä tuloksia eli mitä toiminnalla saavutetaan eri sidosryhmissä. Saavutetut tulokset ovat pääasiassa sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä muutoksia ja tilanteita. Säröperheelle tueksi toiminnan sidosryhmien tulokset ovat luonteeltaan positiivisia ja vaikutuksiltaan sidosryhmiä hyödyttäviä.

5.2 Vaikutuskartta osat 1.4-1.6

Alla oleva taulukko –Vaikutuskartta 1.4 havainnollistaa SROI-analyysin laskemisvaihetta eli edellisten tuloksien arvottamista. Tulosten arvottaminen alkaa indikaattoreiden ja niiden kestojen määrittämisellä. Tulokset on tässä siis indikoitu eli sidosryhmien tuloksille on määritetty indikaattorit, jotka selvittävät ja mittaavat kuinka tavoitellut tavoitteet toteutuvat. Indikaattoreiden tiedon lähteinä ovat organisaation Särötilastot eli tilastotiedot Särö vapaaehtoistoiminnasta (Liite 5), minun tekemäni tyytyväisyyskyselyt, toteuttamani diakoniajohtajan haastattelu, organisaation henkilökunnan omat arviot ja itsearviointi. Indikaattoreiden tiedon lähteinä on siis ne tahot mistä indikaattorit on saatu. Indikaattoreiden toteutumisen määrät ovat myös indikaattorien tiedon lähteiltä. Määrät ovat henkilömääriä eli esimerkiksi kun indikaattorin 'huostaanotto' määrä on yksi, niin ennaltaehkäistään yksi huostaanotto. Särötilastoista ja toteuttamistani tyytyväisyyskyselyistä hyödynnettyjä tietoja on

sovellettu suhteuttamalla vastauksien määrät toiminnan osallistujien ja vapaaehtoisten kokonaisuuteen. Indikaattoreiden toteutumisen kestoksi arvioitiin kaksi vuotta. Toiminnan avustuksien kestot ovat useamman vuoden kattavia, joten niidenkin kestoksi tätä arviointia varten asetettiin kaksi vuotta.

G	H	I	J
tulokset			
Indikaattori	Tiedon lähde	Määrä	Kesto
-	-	-	-
Huostaanoton ennaltaehkäisy	Henkilökunnan arvio	1	2
Tapahtumiin osallistuvien määrä	Särötilastot	360	2
Turvakotijakson ennaltaehkäisy	Henkilökunnan arvio	1	2
Subjekttiivinen mielipide	Hertta-itsearviointi	1,75	2
Osallistuminen särötoimintaan	Särötilastot	372	2
Uusien tuttavien määrä	Särötilastot	330	2
Vapaaehtoisen arkiapu	Henkilökunnan arvio	1	2
Subjekttiivinen mielipide	Särötilastot	330	2
Subjekttiivinen mielipide	Kysely	109	2
Subjekttiivinen mielipide	Kysely	116	2
Diakoniatyöskannan toteutuminen	Diakoniatyöskannan haastattelu	-	-

Vaikutuskartta 1.4

Indikaattoreiden määrittämisen jälkeen vaikutuskartassa siirrytään indikaattoreiden proxyihin (Ks. Alla oleva taulukko –Vaikutuskartta 1.5). Indikaattorin proxy on eli korvikemuuttujan tehtävänä on antaa ei-rahalliselle hyödyille raha-arvon. Korvikemuuttujan avulla voidaan mitata sellaisia sosiaalisia toimintoja, joita perinteisesti ei ole voitu mitata täsmällisesti. Korvikemuuttuja on asia, joka ilmentää tuloksien toteutumista jollain jo olemassa olevalla palvelulla. Vaikutuskartassa olen yhdessä SROI-tiimin kanssa esimerkiksi antanut indikaattorille 'vapaaehtoisen arkiapu' proxyksi 'perhetyöntekijän hinta/v', jolloin Säröperheelle tueksi toiminnan vapaaehtoisen perheelle antama arkiapu olisi yhtä tehokasta kuin, jos perheellä olisi vuoden perhetyöntekijä auttamassa arjessa. Proxyn arvo on keskimääräinen vuosi hinta, joka on selvitetty internetistä organisaation toimintaympäristön lähellä olevien palveluiden tarjoajilta. Sidosryhmien tuloksille saadaan siis indikaattorien proxyjen avulla rahamääräiset arvot. Kun arvot tiedetään, niin voidaan laskea Säröperheelle tueksi toiminnan kokonaisvaltainen hyöty vuodelle 2018.

K	L	M	N	O	P
Proxy	Arvo (e)	Turha panostus	Muun toim. ans.	Vaimeneminen	Hyöty
-	-	0	0	0	0
Huostaanotto hinta/v	83 880	0	0	0	83 880
Kerho/v	40	0	0	20	14 400
Turvakotijakso/v	117 360	0	0	0	117 360
Ei rahallista vaikutusta	-	0	0	0	
Harrastus/v	40	0	20	20	11 904
Harrastus/v	60	0	0	50	19 800
Perhetyöntekijä hinta/v	27 240	0	0	40	27 240
Henkinen palvelu/krt	50	0	0	20	16 500
Kansalaisopiston kurssi/v	100	40	0	20	6 540
Avustava harrastus/v	40	40	0	20	2784
-	-	0	0	0	-
	228 810				300 408

Vaikutuskartta 1.5

Vuoden 2018 hyödyn laskemista varten otetaan huomioon (Taulukko –Vaikutuskartta 1.5) vaikuttavuutta vähentävät tekijät, jotka selvittävät toiminnan itsenäisen osuuden saavutetuista hyödyistä, kun ne vähennetään rahamääräisestä tuloksesta eli hyödystä. Vaikuttavuutta vähentäviksi tekijöiksi SROI-analyysissä on määritelty 'turha panostus', joka viittaa tuloksiin, jotka olisivat tapahtuneet muutenkin, ilman tutkittavan toiminnan toteutumista. Kyseessä on siis muiden tekijöiden kuin arvioitavan toiminnan vaikutukset. Toinen vähentävä tekijä on 'muun toimijan ansiot', joka kertoo siitä, jos tutkittavan toiminnan vaikuttavuudesta hyötyy jokin muu ulkopuolinen taho eli osa toiminnan vaikuttavuudesta olisi yhteistä ja jaettua. Viimeinen vaikuttavuutta vähentävä tekijä on 'vaimeneminen', jolla tarkoitetaan pidemmän ajanjakson tarkastelua eli jatkuuko toiminnan vaikuttavuus seuraavina vuosina vai päättykö se kuin seinään ensimmäisen vuoden jälkeen. Vaikuttavuutta vähentävien tekijöiden tarkastelusta löytyy lisää tietoa liitteestä 6. Vaikuttavuutta vähentävien tekijöiden huomioimisen jälkeen jäljelle jää hyöty eli toisin sanoen vaikuttavuus euroissa. Hyödyn summa on proxyjen arvot kerrottuna indikaattorin toteutumisen määrällä, josta on vähennetty mahdolliset vaikuttavuutta vähentävät tekijät. Tällöin hyödyn summa on puhtaasti itsenäinen vaikuttavuus euroissa.

Q	R	S	T	U
Vuosi 1	Vuosi 2			
83 880	83 880			
14 400	11 520			
117 360	117 360			
11 904	9 524			
19 800	9900			
27 240	16 344		Nykyarvo/vuosi 1	291 658
16 500	13 200		Nykyarvo/vuosi 2	253 734
6 540	5 232		Nykyarvo yhteensä	545 393
2784	2227		Nettonykyarvo	451 893
-	-		SROI-arvo	5,83
300 408	269 187			

Vaikutuskartta 1.6

Vaikutuskartan viimeisessä osassa (Taulukko –Vaikutuskartta 1.6) on laskelmat toiminnan hyödyistä vuodelta 2018 (vuosi 1) ja hyödyt vuodelle 2019 (vuosi 2). Vuosi 1 merkitsee laskelmaa vaikuttavuuden toteutumista vielä, kun vaimenemista ei ole tapahtunut. Vuosi 2 taas laskelmaa vaimenemistekijän vaikutuksen jälkeen eli paljonko seuraavana vuonna vaikuttavuus olisi. Näiden lisäksi laskin kummallekin vuodelle nykyarvot, niiden yhteissumman sekä nettonykyarvon. Näiden summien laskelmakaavat löytyvät alla olevasta taulukosta –Nykyarvojen laskelmat. Nykyarvojen laskeminen oli tärkeää, koska ilman niitä ei SROI-arvoa voitaisi selvittää. Viimeiseksi laskin siis SROI-arvon, joka saadaan, kun yhteen lasketut nykyarvot jaetaan investoinneilla. Eli Säröperheelle tueksi toiminnan SROI-arvon laskelma oli 545 393 euroa jaettuna 93 500 eurolla.

Nykyarvo per vuosi	Summa laskelmasta: $(\text{vuosi 1} / (1+r)^1)$ Pieni r merkitsee diskontto arvoa, joka on suuruudeltaan kolme prosenttia.
Nykyarvo yhteensä	Summa laskelmasta: $((\text{vuosi 1} / (1+r)^1) + (\text{vuosi 2} / (1+r)^2))$. Nykyarvo per vuosi + Nykyarvo per vuosi.

Nettonykyarvo	Summa laskelmasta: Nykyarvo yhteensä, josta vähennetty investoinnit.
---------------	--

Nykyarvojen laskelmat

5.3 Diakoniajohtajan haastattelu

Haastattelin Lahden diakonialaitoksen diakoniajohtajaa Anne-Maria Karjalaista, jotta saisimme tiedonlähteen sille, miten diakoniastrategia on mukana ja miten se toteutuu Säröperhetoiminnassa. Jotta vaikutuskartta olisi pätevä, oli haastattelu paras vaihtoehto sille, miten saada vaikutuskartan tieto luotettavaksi Lahden Diakoniasäätiön kohdalla. Haastattelun kysymykset löytyvät liitteestä 1.

Ensin halusin selvittää mihin diakoniastrategia perustuu ja miten se toteutuu Säröperhetoiminnassa. Haastattelussa selvisi, että diakoniastrategian ytimessä on osallisuuden, toiminnallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen. Kaikki nämä asiat tulevat ilmi Säröperhetoiminnassa, sillä toiminnalla halutaan lisätä perheiden osallisuutta sekä yhteiskunnallisesti, että omassa elämässään. Säröperhetoiminta lisää myös perheiden yleistä aktiivisuutta ja toimintakykyisyyttä.

”Diakoniastrategiassa ytimessä on tämä, tavoitetaan heitä, jotka eivät muuten tulisi autetuiksi. Ja tässä Säröjen tapauksessa tämä nimenomaan toteutuu aktiivista kansalaistoimintaa lisäämällä. Joten aivan nerokas malli, vapaaehtoisen aktiivisuus lisääntyy ja kuten myös perheenkin, ikään kuin palvelun saajana. Tässä on paljon kerrannaisvaikutuksia, kun kyseessä ei ole viranomaispalvelut, vaan aidosti demokraattinen palvelu, jossa vapaaehtoinen pääsee tekemään ja toimimaan sekä perhe pääsee tekemään ja toimimaan itse.” (Ote haastattelusta, kun diakoniajohtaja selventää Säröperhetoiminnan yhteyttä diakoniastrategiaan.)

Diakoniassa on vahvaa arvopohjaa, joka ei näy Säröperhetoiminnassa niinkään kristillisenä tai julistavana hengellisyytenä. Diakoniatyön juuret toki ovat kristillisessä lähimmäisen rakaudessa, koska siinä piilee syy sille, miksi diakonialaitos on perustettu. Kaikki kristillinen toiminta mitä Diakonialaitos toteuttaa, on pieni muotoista yhteistyötä paikallisen seurakunnan kanssa, muun muassa hartauksien ja messujen muodossa.

Säröperhetoimintaa tehdään lähimmäisen rakkauden pohjalta, mikä näkyy enemmänkin kohtaamisen taitona. ” Olemme kohtaamisen asiantuntijoita ja meille on kaikki ihmiset yhtä tärkeitä ja me osataan kohdata ihmiset heidän vajavaisuuksistaan ja vaikeuksistaan ja elämäntilanteestaan huolimatta, kunnioittavasti ja arvostavasti. Meidän toimintaan on tervetulleita kaikkien uskontojen edustajat, sateenkaariperheet ja niin edelleen” kiteyttää diakoniajohtaja.

Lahden Diakoniasäätiö mahdollistaa koko toiminnan olemalla vastuussa milteipä kaikesta mitä Lahden diakonialaitoksen toimintaan liittyy. Sen avulla saadaan avustukset, vastataan lakien noudattamisesta, raamitetaan toimintaa sekä hoidetaan taloudelliset seikat. Säröperhetoimintaa varten on palkattua henkilöstöä, jonka tehtävänä on koordinoida vapaaehtoisia mukaan toimintaan sekä olla yhteydessä asiakasperheisiin. Diakoniajohtaja on mukana raamittamassa ja johtamassa toimintaa sekä pitämässä yleisiä kokouksia eli pitämässä kokonaisuutta kasassa, muttei ole mukana itse verkostotyössä. Siitä on vastuussa palkatut henkilöt eli Särötiimi. Diakoniajohtajan osa Säröperhetoiminnassa on vaikuttavuustyötä strategiatasolla.

Diakoniastrategian avulla Lahden Diakonialaitos kykenee yhteiskunnalliseen keskusteluun ja nostamaan ajankohtaisia ongelmia esille. Esimerkiksi Lahden Diakonialaitos on halunnut ottaa vahvasti kantaa Lahden alueella vallitsevaan yksinäisyyteen. Tähän ongelmaan Säröperhetoiminta vastaa hyvin, sillä kyseinen toiminta on juuri tehty perheitä varten, jotka eivät apua muuten saisi. Lahden Diakonialaitoksen tarjoama vapaaehtoistoiminta tarjoaa mahdollisuuden aktiiviseen kansalaistoimintaan, jota toteutetaan vertaistuellisin elementein ihmisen ihmiselle.

5.4 Tyytyväisyyskyselyt vapaaehtoisille

Toteutin tyytyväisyyskyselyn Säröperheelle tueksi-toiminnan vapaaehtoisille (Liite 2.). Kysely oli varsin suppea, koska vapaaehtoisilta ei tarvittu kuin pääpiirteiset tiedot siitä, että

kokivatko he olevansa tärkeitä toimiessaan perheiden avuksi ja saivatko he onnistumisen kokemuksia kyseisestä toiminnasta. Oletettua pienempi määrä vapaaehtoisia oli avannut kyselyn, 73 henkilöä. Heistä 35 oli vastannut kyselyyn. Olin toivonut isompaa vastaanottoa kyselyihin, koska vapaaehtoisia oli vuonna 2018 mukana yhteensä 120. Tästä huolimatta kyselyiden vastauksista pystyi huomioimaan pääpiirteet siitä, kuinka vapaaehtoiset ovat kokeneet toimintaan osallistumisensa.

Tyytyväisyyskyselystä selvisi, että Säröperheelle tueksi-toimintaan osallistuminen on tärkeää vapaaehtoisille. Vapaaehtoiset mainitsivat kokeneensa olevan tärkeitä apua tarvitseville ja antaneensa hyvää eteenpäin. Osa koki tärkeytensä tulevan kristillisestä elämäntähtämyksestä ja saanut siten paljon toimintaan osallistumisesta.

Enemmistö vapaaehtoisista tuntee saaneensa onnistumisen kokemuksia. Perheiden auttaminen, lasten reaktiot toiminnan tiimellyksessä, uuden oppiminen ja perheen luottamuksen saavuttaminen ovat olleet suurimpia onnistumisia mitä oli mainittu.

” Ehdottomasti! On ollut ihanaa olla perheiden matkassa mukana, nähdä lasten kehitystä, uusien perheenjäsenten syntyminen ja samalla tukea koko perhettä arjessa omalla läsnäololla ja lastenhoitoavulla. Siitä jää itselle uskomattoman hyvä fiilis, kun kokee olevansa tärkeä, eikä siihen vaadita paljoa.”

” Vanhemmat ja lapset iloisia aina kun tavataan. Kun perhe leipoo he tuovat maisia. Itsellä onnellinen olo, kun tiedän että apu on tarpeeseen.”

”Se, että lapsia ilahduttaa joka kerta näkemisen on mukavaa. Tiedän että apuni on auttanut suuresti perhettä.”

” Olen paljon. Huomaan pärjääväni hyvin ja auttavani tärkeässä asiassa ihan vaan olemalla oma itseni, onnistumisen kokemus on ihan kouriintuntuva. Hyvää palautetta onnistumisesta on tullut Säröperheen äidiltä, lapsilta sekä Säröperhetoiminnan yhteyshenkilöltä. Kiitos Säröperhetoiminnalle, joka valitsi meidät yhteen - apua tarvitseva perhe tuntuu ihan omalta perheeltä.”

(Otteita vapaaehtoisten tyytyväisyyskyselyn onnistumisen kokemuksia koskevien kysymyksen vastauksista.)

Numeraalisesti kaikki 35 vastaajaa kokivat toimintaan osallistumisen tärkeänä. Onnistumisen kokemuksia koskeneeseen kysymykseen oli vastannut 34 henkilöä, joista 33 oli vastannut myöntävästi eli oli kokenut onnistumisen kokemuksia osallistuessaan perheiden auttamiseen.

5.5 Tyytyväisyyskyselyt toimintaan osallistuville

Toimintaan osallistuville eli perheille lähetin myös tyytyväisyyskyselyn, jossa kysyttiin, että onko toimintaan osallistuminen koettu tärkeäksi perheessä, onko toiminnan kautta saatu uusia tuttuja, onko kunnan sosiaalipalveluiden käyttö vähentynyt toimintaan osallistumisen avulla sekä mitkä tietyt kunnan sosiaalipalvelut ovat vähentyneet juurikin Säröperheelle tueksi toimintaan osallistumisen vuoksi. Toimintaan osallistuvista kyselyn oli avannut 25 henkilöä, joista oikeasti kyselyyn vastanneita oli 14. Toimintaan osallistuville osoitettu kysely oli vastauksiltaan yllättävämpi kuin vapaaehtoisille osoitettu. Toimintaan osallistujien kysymykset löytyvät kokonaisuudessaan myöskin liitteestä 2.

Toimintaan osallistumisen koki tärkeänä perheelleen 13 henkilöä ja yksi ei. Oli positiivista, että niinkin moni vastasi myöntävästi. Kysymykseen oli liitetty myös avoin tekstikenttä mahdollisia tarkennuksia varten, mutta kukaan ei ollut lisännyt mitään. Tästä syystä jää askarruttamaan, miksi tämä negatiivisesti vastannut yksilö oli vastannut muusta vastausryhmästä poiketen. Toki myös lisätarkennukset myöntävästi vastanneilta olisivat ilahduttaneet.

Toiseen kysymykseen tuttujen saamisesta oli vastannut 11 henkilöä. Heistä 8 koki saaneensa tuttuja toimintaan osallistumisen kautta. Moni vastasi perheen uudeksi tutuksi vapaaehtoisensa tai jopa vapaaehtoisen lapset. Säröperheelle tueksi toiminnassa on myös tapahtumia, joten niidenkin kautta osa on voinut saada tuttuja. Tämä tosin ei tule selville kyselystä.

” Kyllä olemme. Ihanan vapaa ehtoisen, joka ollut korvaamaton.”

” Tietenkin perheessä käyvä vapaaehtoinen tulee tutuksi.”

” Vapaaehtoiset ja heidän lapsensa.”

(Otteita toimintaan osallistuneiden tyytyväisyyskyselyn tuttujen saamista koske-
neen kysymyksen vastauksista.)

Kolmanteen kysymykseen ” Onko toimintaan osallistuminen vähentänyt kunnan sosiaali-
palveluiden käyttöä?”, vastasi 14 henkilöä, joista 5 ”kyllä” -vastausta, 6 ”ei”-vastausta ja 3
”en osaa sanoa”-vastausta. Yllättävää näissä vastauksissa oli se, että kieltäviä vastauksia oli
enemmän kuin myöntäviä. Lisäargumentteja ei tässä kysymyksessä ollut, koska avointa
tekstikenttää ei ollut. Jälkikäteen ajateltuna sellainen olisi ehkä ollut hyödyllinen, jotta ol-
taisiin tarkemmin tiedetty mistä vastaukset johtuivat.

Vaikka edelliseen kysymykseen oli vastannut vain 5 myöntävästi, oli neljänteen kysymyk-
seen vastannut enemmän kuin kyllä vastaajia oli kolmannessa kysymyksessä. Neljänteen
kysymykseen ” Jos vastasitte äskeiseen kysymykseen kyllä, minkä kunnan sosiaalipalvelun
käyttö on vähentynyt? Voi valita useampia.” vastaajia oli 10. Kysymyksessä oli valittavana
kohta ” valitsin ei edelliseen”, johon oli tullut 5 vastausta kuuden sijaan. Tämän lisäksi var-
sinaisia valintavastauksia kunnan sosiaalipalveluista oli tullut 7.

Molemmat vastausmäärät kummastuttivat, koska ne eivät täsmänneet edellisen kysymyk-
sen vastausmääriin. Tästä huolimatta laskin vähentyneiksi koettujen kunnan sosiaalipalve-
luiden määräksi kiinteät 7, vaikka vastaukset olisivat voineet olla useampien valintojen takia
3, 2, 2, tai 2,2,2,1. Eli vastaajia valintoihin olisi ollut joko 3 tai 4, joista miltei kaikki olisivat
valinneet useamman vaihtoehdon. Vaihtoehdoista ylipäätään valittuja oli 3, jotka olivat lap-
siperheiden tukipalvelut, tukiperhetoiminta ja lapsiperheiden sosiaalityö. Eli juuri näiden
kunnan tarjoamien sosiaalipalvelujen käytössä oltiin koettu vähentymistä. Tämä tieto antaa
jo merkittävän tuloksen tuntua, että toiminnan olemassaololla on ollut hyvää vaikutusta
perheiden hyvinvointiin.

6 TULOKSET

Vaikutuskartan avulla selvisi, että jokaisen Säröperheelle tueksi toiminnan sidosryhmän tavoitteille oli selkeitä tuloksia. Alla esittelen miten tulokset ovat jokaisen sidosryhmän kohdalla toteutuneet.

Lahden kaupungille Säröperheelle tueksi toiminta tuo lisää paikallisdemokratian ilmentymistä, koska toimintaan osallistujat ottavat osaa tapahtumiin Lahden kaupungissa, toiminnan lisäämisen osallisuuden kautta. Kun perheet osallistuvat Säröperheelle tueksi toimintaan, he saavat toiminnan kautta enemmän uskallusta olla mukana vaikuttamassa paikallisiin asioihin ja kokea olevansa aktiivisia kansalaisia osallistuessaan erilaisiin tapahtumiin. Toimintaan osallistujien saadessa apua vapaaehtoisesta heidän tarpeensa käyttää kunnan sosiaali- ja terveystalvueluita vähenee. Tämä merkitsee etenkin sitä, ettei huostaanottoja tapahdu yhtä usein kuin niitä tapahtuisi perheiden ollessa ilman vapaaehtoista. Toiminnan toteutuminen on eduksi myös Lahden kaupungin strategialle eli nuorien perheiden osallistuessa Säröperheelle tueksi toimintaan, toteutuu varhainen, oikea-aikainen ja yksilöllinen tuki, jota lapsille ja perheille tahdotaan antaa. Tämän tuen toteutuessa kyetään ennaltaehkäisemään ainakin yksi turvakotijakso vuodessa.

Henkilökunnalle tärkein tulos toiminnan toteuttamisessa on merkityksellisen työn tekeminen. Jotta tämä voitaisiin todentaa, tekee henkilökunta säännöllisesti itsearviointeja omasta panoksestaan työtä kohtaan. Työnsä jälkeä he näkevät myös vuosittaisista tuloksellisuus selvityksistä, joita toiminnasta toteutetaan.

Vapaaehtoisille toiminnassa mukana olemisessä tärkeintä on onnistumisen kokemusten ja toimintaan osallistumisen merkitykselliseksi kokeminen. Nämä tulokset selvisivät SROI-analyysiä varten toteutetuista kyselytuloksista. Vapaaehtoisille hyvän tekeminen ja avun antaminen vahvistavat toivottujen kokemusten kehittymistä ja tapahtumista.

Toimintaan osallistujiin eli nuoriin perheisiin Säröperheelle tueksi toiminta vaikuttaa monin tavoin positiivisesti. Osallistuessaan toimintaan perheiden osallisuus lisääntyy ja yksinäisyys vähenee, koska toiminnasta osa saa uusia tuttavuuksia. Perheiden arjen hallinta voimistuu, koska perheen kanssa toimivan vapaaehtoisen apu edistää perheen arjen sujuvuutta.

Vapaaehtoisen arkiapu on yhtä tehokasta kuin perhetyöntekijän. Siksi vapaaehtoisen tekemä työ korvaa sen mitä perhetyöntekijä tekisi vuodessa. Myös tyytyväisyys elämään lisääntyy. Tämä selviää säännöllisesti tilastoiduista tyytyväisyyskyselyistä.

Lahden diakoniasäätiölle toiminnan toteutuminen merkitsee diakonian tehtävän toteutumisesta Lahden alueella eli toiminnan kautta diakoniastrategia toteutuu tavoitteen mukaisesti. Taasen STEAlle Säröperheelle tueksi toiminta toteuttaa tuloksellista ja vaikuttavaa toimintaa. Rahoitustahoille toiminnan tulokset todennetaan vuosittain, jotta tiedetään että avustus on mennyt onnistuneeseen toimintaan ja jotta tiedettäisiin, että onko tähän toimintaan tai organisaatioon hyvä antaa avustusta seuraavinakin vuosina.

6.1 SROI-laskelman tulokset

SROI-analyysissä toimintaan sijoitetut rahalliset panokset olivat STEAn avustusraha sekä Lahden Diakoniasäätiön avustusraha. Näistä koostuneet summat olivat yhteenlaskettuna Säröperheelle tueksi toimintaan käytettävät investoinnit. Muista sidosryhmistä ei laskettu olevan rahallista panosta. Muut sidosryhmät arvoitettiin rahallisen panoksen puuttuessa proxy arvoilla, jotta kaikille sidosryhmille saataisiin rahallinen arvo ja jotta kaikista vaikuttavuustekijöistä saataisiin yhteissumma. Proxysta ja vaikuttavuustekijöistä kerroin aiemmin tarkemmin luvussa [5.2](#).

SROI-analyysissä tarkasteltiin menneen vuoden 2018 vaikutuksia sekä seuraavan vuoden vaikutuksia. Tästä syystä tämä analyysi oli sekä ennustava että arvioiva eli eräänlainen hybridimuoto. Tämän ansioista saatiin hyvin selville menneen vuoden vaikutukset sekä mitä tuleva vuosi voisi olla vaikuttavuudeltaan. Vaikutuskartta siis analysoi siis arvojen nousua ja laskua kahdelta vuodelta, yksi menneestä ja yksi tulevaisuudesta. Kaikkien vaikutuskartassa olevien investointien ja tulosten vaikutusten oli arvioitu kestävän kaksi vuotta.

Säröperheelle tueksi toiminnan vaikuttavuus koostuu niistä tuloksista, jotka ovat Säröperheelle tueksi toiminnan omaa ansiota. Vuodelle 2018 lopulliseksi vaikuttavuuden taloudelliseksi arvoksi eli nykyarvoksi tuli 291 658 euroa, kun kaikki vaikuttavuutta vähentävät tekijät oli huomioitu. Laskelmien mukaan vuonna 2019 taasen toiminnan nykyarvo olisi 253 734 euroa. SROI-analyysin tulokseksi eli SROI arvoksi tuli 5,83. Tämä tarkoittaa sitä, että Dilan Säröperheelle tueksi toimintaan investoitu yksi euro tuo takaisin 5,83 euroa tuottoa.

6.2 Tulosten yhteenveto

Kaikin puolin tulokset ovat positiivisia ja Säröperheelle tueksi toiminnan tavoitteiden mukaisia. Onnistunut ja tuloksekas toiminta lisää toiminnan näkyvyyttä sekä vaikuttavuutta paikallisesti, että yhteiskunnallisesti. Tuloksien vaikuttavuus näkyy paikallisesti merkittävänä ja osallistavana vapaaehtoistoimintana, jota Dila järjestönä yhdessä sidosryhmiensä kanssa toteuttaa. Säröperheelle tueksi toiminta vapaaehtoisineen auttaa satoja perheitä Lahden seudulla arjen toimivuudessa ja tukee heidän hyvinvointiaan. Paikallisesti Säröperheelle tueksi toiminta on huomioitu lapsiperheille tarjotuissa palveluissa kuten Päijät-Hämeen matalan kynnyksen palveluissa, Lahden seudun neuvoloissa sekä Lahden Ensi- ja Turvakoti ry:n toiminnassa.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus havainnollistuu Säröperheelle tueksi toiminnassa lisääntyvällä osallisuudella, hyvinvoinnilla sekä yhteisöllisyydellä. Toimintaan osallistuminen lisää aktiivista kansalaisuutta osallisuuden kautta, jolloin tuloksena on vaikuttavampia ja kantaaottavampia ihmisiä. Osallisuus lisää yhteistyötä muiden kanssa, joten yhteisöllisyys kasvaa ja edistää osallistumista tapahtumiin. Vapaaehtoisten sekä toimintaan osallistuvien yhteistoiminnasta syntyvät hyödyt edistävät molempien hyvinvointia, sekä tukena olevan vapaaehtoisen että toiminnan osallistujana olevan lapsiperheen. Hyvinvoivat lapsiperheet edistävät kansantaloutta ja yhteiskuntaa, ja vähentävät sosiaali- ja terveyspalveluiden tarvetta. Lisääntynyt yhteisöllisyys vähentää syrjäytyneisyyttä ja yksinäisyyttä sekä kasvattaa kansalaisten sosiaalisia tukiverkkoja.

Paikallisen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäksi tulokset tuovat Säröperheelle tueksi toiminnalle rahallista arvoa, joka edistää tulevaisuuden rahoitusten saamista sekä toiminnan ymmärtämistä ja kehittämistä. Tätä rahallista arvoa tuloksissa edustaa siis SROI arvon sekä toiminnan nykyarvon euromäärä.

Tulosten positiivisuus voi tulevaisuudessa vaikuttaa toiminnan osallistujiin ja vapaaehtoiisiin lisääntyneenä halukkuutena olla mukana toiminnassa ja levittää tietoa siitä muillekin eli lisätä näkyvyyttä. Tuloksista he saavat tiedon siitä, että he osallistuvat laadukkaaseen toimintaa, jota arvioidaan monipuolisesti sekä, että minkä arvoiseen toimintaan he osallistuvat.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli arvioida Lahden Diakonialaitoksen Säröperheelle tueksi toiminnan vaikuttavuutta sekä selvittää toiminnan rahallinen arvo. Toiminnan vaikuttavuutta haluttiin selvittää taloudellisesta näkökulmasta, koska sitä ei oltu tilaajaorganisaatiossa aiemmin toteutettu ja haluttiin tietää minkä arvoista Säröperheelle tueksi toiminta on. Vaikuttavuuden selvityksellä havainnollistettiin, kuinka toiminnan vaikuttavuus näkyy paikallisesti sekä yhteiskunnallisesti ja minkälaisia vaikuttavuustuloksia toiminnalla on mukana olevissa sidosryhmissä. Vaikuttavuus selvityksen lisäksi arviointi painottui myös toiminnan arvottamiseen eli toiminnan sosiaalisen pääoman muuttamiseen rahalliseksi.

Opinnäytetyöni tuloksien avulla tilaaja pystyy kehittämään tavoitteitaan toiminnan suhteen, edistämään toimintansa näkyvyyttä sekä ennaltaehkäisemään vaikuttavuutta vähentävien tekijöiden vaikutuksia. Tulokset vahvistavat myös toiminnan asemaa Lahden seudulla, joka aktivoi toimintaan mukaan lisää vapaaehtoisia. Arvioinnin kautta toiminnalle saadut rahalliset arvot helpottavat toiminnan vaikuttavuuden ja onnistuneisuuden markkinointia tulevaisuuden rahoittajatahoille. Arvottamisen myötä tilaaja tietää paljonko yksikin toimintaan investoitu euro tuottaa takaisin organisaatiolle ja mikä on toiminnan nykyarvo tänä sekä seuraavana vuonna.

Koen opinnäytetyöni olevan onnistunut, koska tulokset vastaavat kehittämistyön tavoitteita, jotka edellisessä kappaleessa mainitsin. Tässä luvussa käsittelen vielä SROI-arviointimenetelmän onnistuneisuutta, arviointiprosessista suoriutumista sekä hyötyjä, joita tästä opinnäytetyöstä on kansalaistoiminnalle ja ammattialani osaajille.

7.1 SROI-arvioinnin onnistuneisuus

Opinnäytetyö pohjautui SROI-arviointimenetelmän hyödyntämiseen, mutta mukana oli myös muita arviointimenetelmiä, jotka tukivat SROI-analyysin tuloksia. SROIn lisäksi käytin siis fokusryhmämenetelmää ja internetkyselyitä. Menetelmät toimivat hyvin työn toteuttamisessa. SROI-arviointimenetelmä koettiin hyväksi tätä opinnäytetyötä varten, koska SROIn ominaisuudet arviointimenetelmänä soveltuivat erinomaisesti järjestöjen projektien, kuten Lahden Diakonialaitoksen Säröperheelle tueksi toiminnan vaikuttavuuden selvitykseen. Järjestöjen vapaaehtoistoiminnan arviointia taloudellisesta näkökulmasta ei toteuteta kovin usein. Eniten arviointi päättyy jäämään tyytyväisyyskyselyiden tasolle, eikä toimintaan oteta niin syväluotaavaa kantaa kuin olisi mahdollista. Epäilisin, että vapaaehtoistoiminta kukoistaisi entistäkin paremmin, jos toiminnan laatuun ja etenkin sen arvoon panostettaisiin enemmän. Organisaatiot toki arvioivat toimintaansa osana rutiiniaan, mutta valitettavan usein hyvin kaavamaisesti. Arviointimenetelmiä syntyy koko ajan uusia, mutta miten saada ihmiset käyttämään niitä eikä kangistumaan kaavoihin.

Tulevaisuudessa SROI-analyysin voisi toteuttaa vielä isomman tiimin kanssa eli otettaisiin mukaan asiantuntijoita eri tahoilta ja saataisiin siten ehkä vielä enemmän informaatio sidosryhmien tavoitteista toimintaa kohtaan. Toimintaan osallistujia sekä vapaaehtoisia voitaisiin haastatella kasvotusten osallistavin menetelmin. Tietopohjaan voitaisiin lisätä useampia aiheita, mutta tässä työssä halusin käyttää vain kiteytetyn määrän aiheita, jotka liittyvät erityisesti arvioitavaan toimintaan ja SROI-arviointimenetelmään. SROIn avulla arvioiminen tuo arvokasta tietoa toiminnan vaikuttavuudesta ja sen arvottamisessa.

7.2 Arviointiprosessin onnistuneisuus

Arviointiprosessi sujui hyvin. Olin tyytyväinen etenkin siihen, miten hyvin SROI-tiimin tapamisista oli vaikutuskartan koostamisessa apua ja kuinka hyvin sain lisätietoa kerättyä haastattelun ja kyselyiden avulla. Ainoastaan SROI-analyysin laskentavaihe tuntui erittäin haastavalta, koska jouduin korjailemaan paljon vaikutuskartan 'hyöty' kohtaa ennen kuin siihen saatiin lopullinen hyöty summa. Korjaillessa jouduin tarkastelemaan useaan otteeseen korvikemuuttujien arvot sekä indikaattorien määrät, jotta hyöty summa päätyisi olemaan tasapainoinen ja hyvä. Vaikka näitä korjaustilanteita tuli, ne opettivat olemaan tarkempia tuloksia laskiessa. SROI-arviointimenetelmän kanssa työskennellessä SROI-tiimin, SROI-kouluttajani ja oppilaitokseni ohjaavan lehtorin olemassaolo työn edetessä oli hyväksi, koska heidän avullaan arvioinnin kanssa ei jäänyt täysin yksin ja arvioinnin ongelmakohdat saatiin ratkaistua nopeammin kuin jos olisin toteuttanut arvioinnin itsenäisesti.

7.3 Hyöty kansalaistoiminnalle

Tämä opinnäytetyö on kansalaistoiminnalle hyödyllinen tiedonlähde siitä, kuinka toteuttaa vaikuttavuusarviointia vapaaehtoistyöstä ja miten juuri SROI-arviointimenetelmä soveltuu sen toteuttamiseen. SROI-arviointimenetelmän käytettävyyys on helposti skaalautuva eli sen käyttö soveltuu kaiken kokoisiin järjestöihin ja erilaisille kansalaistoiminnan toteuttajille. Pienienkään järjestöjen projektit eivät ole este SROI:n hyödyntämiseen. SROI-arviointimenetelmän etuna on myös sen edullisuus. Menetelmän toteuttaminen ei vaadi suuria investointeja arvioinnin tekijältä, koska arvioinnin laajuus ja resurssit voidaan määritellä itse.

Työni tulokset osoittivat, että Säröperheelle tueksi toiminta on vaikuttavaa ja arvokasta sosiaalisen tuen vapaaehtoistoimintaa. Sosiaalisen tuen vapaaehtoistoiminta ehkäisee syrjäytymistä lisäämällä perheiden ja vapaaehtoisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä ja aktiivista kansalaisuutta. Sosiaalisen tuen vapaaehtoistoiminta on yhteiskunnallisesti tärkeää toimintaa, joten sen vaikuttavuuden arviointia olisi syytä toteuttaa enemmänkin. Työni avulla haluan kannustaa sosiaalisen tuen vapaaehtoistoiminnan toteuttajia ja muunlaisten vapaaehtoistoimintojen toteuttajia arvioimaan omaa toimintaansa ja selvittämään sen arvon, jotta

entistäkin useampi kansalaistoiminnan rahoittaja sekä Suomen kansalainen tietäisi paremmin kuinka arvokasta ja vaikuttavaa työtä yhteiskunnassamme toteutetaan.

7.4 Hyöty yhteisöpedagogeille

SROI-arvioitimenetelmän skaalautuvuus antaa mahdollisuuden soveltaa SROI:ta myös itsenäiseksi projektiksi eli työn voi myös ulkoistaa esimerkiksi yhteisöpedagogille. Yhteisöpedagogille SROI-arviointimenetelmän hyödyntäminen vahvistaisi kansalais- ja järjestötoiminnan osaamista, kehittämisen tulevaisuuden työmahdollisuuksia analyttikön tai asiantuntijan tehtävissä.

Kehittämistyöni liittyy yhteisöpedagogin osaamisen kompetensseihin. Kehittämistyössäni ilmentyvät kompetenssit ovat kehittämisosaaminen ja yhteiskunnallinen osaaminen. Kehittämisosaaminen havainnollistuu esimerkiksi kehittämisprosessin toteuttamisella ja arvioinnilla, toimintatapojen arvioinnilla ja kehittämistoiminnan menetelmien soveltamisella. Yhteiskunnallinen osaaminen taas esiintyy esimerkiksi kansalaistoiminnan yhteiskunnallisen merkityksen oivaltamisena, yhteiskunnan vaikuttamismahdollisuuksien tuntemuksena ja kansalaistoiminnan vaikuttamiskeinojen tiedostamisena. Alla olevassa taulukossa – Kompetenssien ilmentyminen, esittelen esimerkkien kautta, miten kukin edellä mainittu kompetenssi on tässä työssä ilmentynyt.

Kompetenssit	Esimerkit siitä kuinka kompetenssi ilmenee kehittämistyössä.
Kompetenssi – Kehittämisosaaminen	
Kehittämisprosessin toteuttaminen ja arviointi	Toteutuksena Sosiaalisen tuen vapaaehtoistoiminnan vaikuttavuuden arviointi ja kyseisen toteutuksen arviointi.
Toimintatapojen arvioiminen	Arvioidaan Lahden Diakonialaitoksen Säröperheelle tueksi toimintaa.

Kehittämistoiminnan menetelmien soveltaminen	Sovelletaan vaikuttavuuden arvioinnissa menetelmiä SROI, fokusryhmähaastattelu, internetkysely ja yksilöhaastattelu.
Kompetenssi –Yhteiskunnallinen osaaminen	
Kansalaistoiminnan yhteiskunnallisen merkityksen oivaltaminen	Käsitellään Säröperheelle tueksi toiminnan merkitystä yhteiskunnallisesti sekä miten kyseinen toiminta yleisesti osa kansalaistoimintaa.
Yhteiskunnan vaikuttamismahdollisuuksien tunteminen	Kehittämistyö käsittelee Säröperheelle tueksi toiminnan yhteiskunnallisia vaikuttamismahdollisuuksia, jonka kautta opitaan vaikuttamistavoista yhteiskunnassa.
Kansalaistoiminnan vaikuttamiskeinojen tiedostaminen.	Kehittämistyössä esitellään tulosten hyödyntämistä kansalaistoiminnassa sekä kuinka Säröperheelle tueksi toiminta on kansalaistoimintana vaikuttavaa.

Kompetenssien ilmentyminen

7.5 Loppusanat

En voi kyllin korostaa kuinka merkityksellistä vapaaehtoistoiminnan vaikuttavuuden arviointi on ylipäätään ja etenkin sosiaalisen tuen vapaaehtoistoiminnan saralla. Syrjäytymistä ehkäisevän tukitoiminnan tarkastelu taloudellisesta näkökulmasta on ajankohtaista ja toiminnan tärkeyden näkyvyyttä nostattavaa. Taloudellisten vaikuttavuuden arviontien tekemistä ei turhaan tarvitse pelätä, kun ajattelee tämänkaltaisen työn suurempaa merkitystä.

LÄHTEET

Aaltola, Juhani & Valli Raine (Toim.) 2010. Ikkunoita tutkimusmenetelmiin 1. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Dahler-Larsen, Peter 2005. Vaikuttavuuden arviointi. Stakes. Viitattu 5.11.2018.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77071/vaikuttavuuden_arv.pdf

Dila 2018a. Esittely. Viitattu 22.10.2018.

http://www.dila.fi/lahden_diakonialaitos/esittely

Dila 2018b. Toimintarakenne. Viitattu 22.10.2018.

http://www.dila.fi/lahden_diakonialaitos/esittely/toimintarakenne

Dila 2018c. Säröperheelle tueksi-toiminta. Viitattu 18.09.2018.

http://www.dila.fi/diakonia/saro-vapaaehtoistoiminta/saroperheelle_tueksi_toiminta

Dila 2018d. Särö vapaaehtoistoiminta. Viitattu 18.09.2018.

<http://www.dila.fi/diakonia/saro-vapaaehtoistoiminta>

DJ:n olohuone (blogi) 2018. Yhteinen työ menestystekijänä. Julkaistu 5.10.2018. Viitattu 22.10.2018.

<http://djolohuone.blogspot.com/2018/10/yhteinen-tyo-menestystekijana.html>

Ensi- ja turvakoti ry 2018. Toimintasuunnitelma 2018. Viitattu 23.10.2018.

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/lahdenensijaturvakoti/wp-content/uploads/sites/23/2018/06/Toimintasuunnitelma-2018netti.pdf?x85895>

Fields, Marion 2013. Järjestöarvioinnin ilmansuuntia -opas. Viitattu 25.10.2018.

<https://www.ok-sivis.fi/media/ilmansuuntia-materiaali/jarjestoarvioinnin-ilmansuuntia-sivis.pdf>

Heikkilä, Tarja 2014. Webropol-kyselyt –Tilastollinen tutkimus. Viitattu 5.11.2018.

<http://tilastollinentutkimus.fi/6.WEBROPOL/Webropol-kysely.pdf>

Kivipelto, Minna 2008. Osallistava ja valtaistava arviointi – Johdatus periaatteisiin ja käytäntöihin. Viitattu 6.11.2018.

<http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/tyopaperit/T17-2008-VERKKO.pdf>

Klemelä, Juha 2017. Järjestöt, vaikuttavuus ja raha – SROI-arviointimenetelmä. Sosten julkaisuja 1/2016. 2.korjattu painos. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Korkeakoski, Esko 2017. Arvioi ja menesty! Arviointitoiminnan perusteet, prosessit ja vaikuttavuus. Tampere: Mediapinta.

Laimio, Anne & Välimäki, Sari 2011. Vapaaehtoistyö kehittyy. Viitattu 6.11.2018.

http://www.kssotu.fi/versoiva/media/Vapehttoim_KEHITTY.pdf

Mäntyranta, Taina & Kaila, Minna 2008. Tutkimus ja opetus – Fokusryhmähaastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä lääketieteessä. Duodecim. Viitattu 5.11.2018.

<http://www.ebm-guidelines.com/xmedia/duo/duo97349.pdf>

Pelastakaa Lapset 2018. Tukihenkilöt. Viitattu 4.11.2018.

<https://www.pelastakaaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/tukihenkilot/>

Rajahonka, Mervi 2013. Vuorovaikutuksessa vaikuttamiseen – hyvinvointipalvelujen vaikuttavuus – caseja ja keinoja. Viitattu 25.10.2018.

<https://www.innokyla.fi/documents/859508/99cd497a-e7bc-4c11-bbac-c69200f1caa7>

Ritala, Paavo 2013. Johdatus tutkimusmetologiaan – Päivä 2 –Keskeiset kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät. Lappeenranta University of Technology. Viitattu 6.11.2018.

https://developmentcentre.lut.fi/digi/Moodle_pohjat/Ritala_Johdatus%20tutkimusmetodologiaan%202013.pdf

Syrjänen, Johanna 2011. Tukihenkilötoiminnan laatukäsikirja Tuexi. Viitattu 4.11.2018.

https://vslapset.fi/wp-content/uploads/2016/12/tueksi_kasikirja_2painos_web.pdf

LIITTEET

LIITE 1 Diakoniajohtajan haastattelun kysymykset

Haastattelurunko: Diakoniajohtajan haastattelu aiheesta: diakoniastrategia.

1. Miten Diakoniasäätiö kokee Säröperhetoiminnan toteuttavan diakonian strategiaa? Ja mikä diakonia strategia on?
2. Pyritäänkö diakonian arvoja tuomaan selkeästi esille Säröperhetoiminnassa? Mikä on diakonian näkyvyys Säröperhetoiminnassa?
3. Ilmeneekö diakonian kristillinen sanoma Säröperhetoiminnassa?
4. Tukeeko Diakoniasäätiö muutoin Säröperhetoimintaa? Esimerkiksi miten diakoniajohtaja on itse mukana toiminnassa?
5. Olisiko teillä muuta mainittavaa diakoniastrategiasta?

LIITE 2 Tyytyväisyyskysely Säröperheelle tueksi-toiminta

Kysymykset vapaaehtoisille

1. Oletteko kokeneet toimintaan osallistumisen tärkeänä?
2. Oletteko saaneet onnistumisen kokemuksia?

Kysymykset toimintaan osallistuville

1. Oletteko kokeneet toimintaan osallistumisen tärkeänä perheellesi?
2. Oletteko saaneet uusia tuttuja toiminnan kautta?
3. Onko toimintaan osallistuminen vähentänyt kunnan sosiaalipalveluiden käyttöä?
4. Jos vastasitte äskeiseen kysymykseen kyllä, minkä kunnan sosiaalipalvelun käyttö on vähentynyt? Voi valita useampia.

LIITE 3 Herkkyysanalyysi: Laskelmat

Alkuperäiset määrät kohteilla:

- Joiden tiedonlähteenä Särötilastot: 360, 372, 330, 330
- Joiden tiedonlähteenä kyselyt: 109, 116

Alkuperäiset 'Turha panostus' prosentit:

- Joiden tiedonlähteenä kyselyt: 40, 40
- Alkuperäinen 'Muun toimijan ansiot' prosentti:
- Joiden tiedonlähteenä Särötilastot: 20

Kohdan 'laskutoimitus' kaava: Jäljelle jäävät normaalit hyötyluvut vaikutuskartasta + uusien määrien hyödyt

Analyysivaihe 1: Määrä nousee x prosenttia

(alkuperäinen + x %) x=20

1a. Kyselyistä saatujen määrien nostaminen 20 % ylöspäin.

Uudet määrät:

$$109 + 21,80 = 130,80 \sim 131$$

$$116 + 23,20 = 139,20 \sim 139$$

Laskutoimitus:

$$\text{Vuosi 1: } 291\,084 + (7860 + 3336) = 302\,280 \text{ e/vuosi 1}$$

$$\text{Vuosi 2: } 261\,728 + (6288 + 2669) = 270\,685 \text{ e/vuosi 2}$$

Jolloin nykyarvo yhteensä: 572 965 e ja SROI arvo= 6,13 e

1b. Särötilastoista saatujen määrien nostaminen 20 % ylöspäin.

Uudet määrät:

$$360+72= 432$$

$$372+74,40=446,40 \sim 446$$

$$330+66=396$$

$$330+66=396$$

Laskutoimitus:

$$\text{Vuosi 1: } 237\,804+(17\,280+14\,272+23\,760+19\,800) =312\,916 \text{ e/vuosi 1}$$

$$\text{Vuosi 2: } 225\,043+(13\,824+11\,418+11\,880+15\,840) = 278\,005 \text{ e/vuosi 2}$$

Jolloin nykyarvo yhteensä: 590 921 e ja SROI arvo= 6,32 e

1c. Särötilastoista ja kyselyistä saatujen määrien nostaminen 20 %

(EDELLISTEN YHTEENLASKU)

$$\text{Vuosi 1: } 228\,480+(75\,112+11\,196) =314\,788 \text{ e/vuosi 1}$$

$$\text{Vuosi 2: } 217\,587+(52\,962+8957) = 279\,506 \text{ e/vuosi 2}$$

Jolloin nykyarvo yhteensä: 594 294 e ja SROI arvo= 6,36 e

Analyysivaihe 2: Määrä laskee x prosenttia

(alkuperäinen + x %) x=20

2a. Kyselyistä saatujen määrien laskeminen 20 % alaspäin.

Uudet määrät: 87, 93

Laskutoimitus:

$$\text{Vuosi 1: } 291\,084 + (5220 + 2232) =298\,536 \text{ e/vuosi 1}$$

$$\text{Vuosi 2: } 261\,728+(4176+1786) = 267\,690\text{e/vuosi 2}$$

Jolloin nykyarvo yhteensä: 566 226 e ja SROI arvo= 6,06 e

2b. Särötilastoista saatujen määrien laskeminen 20 % alaspäin.

Uudet määrät: 288, 298, 264, 264

Laskutoimitus:

Vuosi 1: $237\,804 + (11\,520 + 9\,536 + 15\,840 + 13\,200) = 287\,900$ e/vuosi 1

Vuosi 2: $225\,043 + (9\,216 + 7\,629 + 7\,920 + 10\,560) = 260\,368$ e/vuosi 2

Jolloin nykyarvo yhteensä: 548 268 e ja SROI arvo= 5,86 e

2c. Särötilastoista ja kyselyistä saatujen määrien laskeminen 20 % (EDELLISTEN YHTEENLASKU)

Vuosi 1: $228\,480 + (50\,096 + 7\,452) = 286\,028$ e/vuosi 1

Vuosi 2: $217\,587 + (35\,325 + 5\,962) = 258\,874$ e/vuosi 2

Jolloin nykyarvo yhteensä: 644 902 e ja SROI arvo= 6,90 e

Analyysivaihe 3: Vaikuttavuutta vähentävien tekijät; 'Turha panostus' ja 'Muun toimijan ansiot', nousevat x prosenttia

(alkuperäinen + x %) x=10

3a. Turha panostus- tekijä nousee 10 prosenttia ylöspäin

Uudet TP-prosentit:

$40+4= 44$

$40+4= 44$

Uudelleen lasketut kohdat joissa TP ilmennyt: 6104, 2598

Laskutoimitus:

Vuosi 1: $291\,084 + (6\,104 + 2\,598) = 299\,786$ e/vuosi 1

Vuosi 2: $261\,728 + (4\,883 + 2\,078) = 268\,689$ e/vuosi 2

Jolloin nykyarvo yhteensä: 568 475 e ja SROI arvo= 6,08 e

3b. Muun toimijan ansiot- tekijä nousee 10 prosenttia ylöspäin

Uusi MTA-prosentti:

$$20+2= 22$$

Uudelleen laskettu kohta, jossa MTP ilmennyt: 11606

Laskutoimitus:

$$\text{Vuosi 1: } 288\,504 + (11606) = 300\,110 \text{ e/vuosi 1}$$

$$\text{Vuosi 2: } 259\,663 + (9285) = 268\,948 \text{ e/vuosi 2}$$

Jolloin nykyarvo yhteensä: 569 058 e ja SROI arvo= 6,09 e

3c. 'Turha panostus' ja 'Muun toimijan ansiot' tekijät nousevat 10 % (EDELLISTEN YHTEENLASKU)

$$\text{Vuosi 1: } 279\,180 + (6104 + 2598 + 11606) = 299\,488 \text{ e/vuosi 1}$$

$$\text{Vuosi 2: } 252\,204 + (9285 + 4883 + 2078) = 268\,450 \text{ e/vuosi 2}$$

Jolloin nykyarvo yhteensä: 567 938 e ja SROI arvo= 6,07 e

Analyysivaihe 4: Vaikuttavuutta vähentävien tekijöiden; 'Turha panostus' ja 'Muun toimijan ansiot', laskee x prosenttia

(alkuperäinen + x %) x=10

4a. Turha panostus- tekijät laskee 10 prosenttia alaspäin

Uudet TP-prosentit:

$$40-4= 36$$

$$40-4= 36$$

Uudelleen lasketut kohdat joissa turha panostus ilmennyt: 6976, 2970

Laskutoimitus:

$$\text{Vuosi 1: } 291\,084 + (6976 + 2970) = 301\,030 \text{ e/vuosi 1}$$

Vuosi 2: $261\,728 + (8371 + 3564) = 273\,663$ e/vuosi 2

Jolloin nykyarvo yhteensä: 574 693 e ja SROI arvo= 6,15 e

4b. Muun toimijan ansiot- tekijä laskee 10 prosenttia alaspäin

Uusi MTA-prosentti: $20 - 2 = 18$

Uudelleen laskettu kohta, jossa MTP ilmennyt: 12202

Laskutoimitus:

Vuosi 1: $288\,504 + (12\,202) = 299\,709$ e/vuosi 1

Vuosi 2: $259\,663 + (9\,762) = 269\,425$ e/vuosi 2

Jolloin nykyarvo yhteensä: 569 134 e ja SROI arvo= 6,09 e

4c. 'Turha panostus' ja 'Muun toimijan ansiot' tekijät laskevat 10 %

(EDELLISTEN YHTEENLASKU)

Laskutoimitus:

Vuosi 1: $279\,180 + (9\,946 + 12202) = 301\,328$ e/vuosi 1

Vuosi 2: $252\,204 + (11\,935 + 9\,762) = 273\,901$ e/vuosi 2

Jolloin nykyarvo yhteensä: 575 229 e ja SROI arvo= 6,15 e

LIITE 4 Herkkyysanalyysi: Selonteko

Herkkyysanalyysia suoritettiin tässä tutkimuksessa muun muassa muuttamalla laskelmissa lukumääristä tehtyjä oletuksia 20 prosenttia sekä ylös- että alaspäin, jotka oli saatu kyselyistä ja Särötilastoista sekä muuttamalla turha panostus- ja muun toimijan ansiot- tekijöitä 10 prosenttia ylös- ja alaspäin. Yksittäisiä oletuksia muuntelemalla, SROI-suhde vaihteli välillä 1:5,86-1:6,32. Kun useampia muutoksia otettiin huomioon laskennassa yhtä aikaa, vaihtelu oli hieman laajempaa, 1:5,86-1:6,90.

Määriä muutettaessa otettiin huomioon kyselyistä ja Särötilastoista selvinneet määrät. Kun määriä muutettiin ylöspäin eli, jos teoreettisesti toimintaan tulisi enemmän ihmisiä kuin nyt on laskelmoitu, niin esimerkkimäärät kyselyille sekä Särötilaston tiedoille olisivat 20 prosenttia korkeammat. Laskin ylöspäin muuttuneiden määrien arvot kahdessa vaiheessa, jotka molemmat jaottelin vielä kolmeen erään.

Vaikuttavuutta vähentäviä tekijöitä; 'Turha panostus' ja 'Muun toimijan ansiot', prosenttiarvoja muutettaessa otettiin huomioon vähemmän määriä kuin edellisissä vaiheissa, koska kyseiset tekijät olivat vain harvassa kohdassa mukana. Käytän tästä eteenpäin turhan panostuksen- ja muun toimijan ansiot- tekijöistä lyhenteitä 'TP' ja 'MTA'. Herkkyysanalyysin kolmannessa vaiheessa tarkasteltiin TP- tekijän ja MTA- tekijää prosenttimäärien nousua kymmenellä prosentilla ja neljännessä vaiheessa vastaisesti samojen tekijöiden laskua kymmenellä prosentilla. TP-tekijää ilmeni vaikutuskartassa vain kohdista, joissa tiedon lähteenä oli kysely. MTA-tekijä ilmeni vaikutuskartassa taasen ainoastaan kohdassa, jossa indikaattorina oli osallistuminen Särötoimintaan.

Jos kyselyistä tai Särötilastoista saadut määrät muuttuisivat ylös - tai alaspäin 20 prosentilla, niin tulos on tulevaisuudessa yhä voitollinen ja realistinen. Myös jos vaikuttavuutta vähentävät tekijät kuten ' turha panostus' ja 'muun toimijan ansiot' muuttuisivat ylös - tai alaspäin 10 prosentilla, ne vaikuttaisivat silti positiivisesti. Tämän herk-

kyysanalyysin mukaan 10-20 prosentin muutokset erilaisissa määrissä ja tekijöissä eivät vaikuta negatiivisesti Säröperheelle tueksi toiminnan SROI-arvoon. Tämä viestii siitä, että toiminta ei ole altis pienille muutoksille vaikuttavuutta vähentävien tekijöiden taikka tiedon lähteiden määrien suhteen.

LIITE 5 Särötilastojen tiedot

SÄRÖ-VAPAAEHTOISTOIMINTA

82,5 %
asiakasperheistä
koki
tyytyväisyyden
elämäänsä
lisääntyneen

65 %
asiakasperheistä
koki **arjessa**
selviytymisen
parantuneen

82,5 %
asiakasperheistä
koki
yksinäisyyden
vähentyneen

94 % nuorista
tyytyväisyyden
elämäänsä
lisääntyneen

62 % nuorista
koki **arjessa**
selviytymisen
parantuneen

97 % nuorista
koki
yksinäisyyden
vähentyneen

Päivitetty: 22.5.18
Vastaajia: perheitä 40
Nuoria 34

Hyvän elämän puolesta

LIITE 6 Säröperheelle tueksi toiminnan vaikuttavuutta vähentävät tekijät- tarkastelu

Turhaa panostusta vähennettiin 40 prosenttia vapaaehtoisten onnistumisten kokemuksista ja toiminnan merkityksellisyydestä, sillä koettiin, että nämä olisivat voineet tapahtua muutoinkin, jossain muussa paikallisessa vapaaehtoistoiminnassa.

Muun toimijan ansiot- tekijä vähensi toimintaan osallistujien osallisuutta 20 prosenttia, koska pohdittiin, että Lahden alueella voisi olla toinenkin toimija, joka hyötyisi Säröperheelle tueksi- toimintaan osallistujista ja jopa sen vapaaehtoisista. Esimerkiksi kyseessä voisi olla eräänlainen perheiden kuntoutusorganisaatio, jonne Säröperheelle tueksi-toiminnan osallistuja ja mahdollisesti vapaaehtoisetkin menisivät. Tällöin kyseinen toinen paikallinen toimija ansaitsisi Lahden Diakonialaitoksen toteuttamasta toiminnasta.

Laskettaessa toisen vuoden hyötyjä eli vaikuttavuutta, otettiin monessa vaikutuskartan kohdassa huomioon vaimenemistekijä. 50 prosenttia koettiin vähenevän yksinäisyyden vähentämisessä eli uusien tuttavien määrä vähenisi selkeästi toimintaan osallistumisesta seuraavana vuonna, jolloin yksinäisyys valitettavasti lisääntyisi. Uusien tuttavuuksien ylläpitäminen toiminnan jälkeisenä vuonna on täysin kiinni toimintaan osallistuvista. 40 prosenttia vaimenemista koettiin tapahtuvan arjenhallinnassa. Tämä peilaa siihen, kun toimintaan osallistuva perhe poistuu Säröperheelle tueksi- toiminnasta, voi perhe todennäköisesti ottaa maksullisen perhetyöntekijän arkeensa, koska ei tulisi toimeen muutoin ilman sitä. Säröperheelle tukeksi- toiminnassa perhetyöntekijän korvaa vapaaehtoinen, joka koetaan suureksi avuksi. Arjen hallinnan ja perheiden osallisuuden lisääntymisen kohdalla vaimenemista koettiin tapahtuvan toisena vuonna 20 prosenttia, koska toimintaan osallistuminen koetaan perheille niin voimakkaana arjen apuna, että toisena vuonna ilman Säröperhetoimintaa perheen arjen sujuvuus heikkenee.

20 prosenttia vaimenemista oli myös vapaaehtoisten onnistumisen kokemusten kokemisessa, vapaaehtoisten toimintaan osallistumisen merkityksellisyyden kokemisessa,

koska vapaaehtoisena toimineen henkilön olotila toimintavuodesta seuraavana vuonna ei säily ehkä samana kuin toimintaan osallistuessa. Toiminnassa oleminen koetaan henkisesti voimakkaaksi ja tärkeäksi elementiksi elämässä. Toiminnan jälkeisenä vuonna ei ole varmuutta siitä onko vapaaehtoisena olleella henkilöllä yhtä lailla silloin mahdollisuutta kokea olevansa tärkeä tai kokea onnistumisia. Olettamus on, ettei näin olisi tai ainakin samanlaiset kokemukset vähenevät.

Lahden kaupungin tavoitteissa paikallisdemokratian lisääntyminen koettiin vaimenevan seuraavana vuonna 20 prosenttia. Syynä tälle on toimintaan osallistumattomuus. Eli kun ei ole perheitä osallistumassa Säröperheelle tueksi toimintaan. Paikallisdemokratian vaimeneminen vaikuttaisi toiminnan laatuun ja organisaatioon, koska perheiden mukanaolo tukitoiminnassa lisää paikallista vaikuttavuutta, näkyvyyttä ja luotettavuutta sekä toiminta- että organisaatiotasolla.